

AANGESPOELD

ZEEZOOGDIEREN IN BELGIË IN 2025

Aangespoeld

Zeezoogdieren in België in 2025

Auteurs

Jan Haelters, Kelle Moreau en Francis Kerckhof

Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN), Operationele Directie Natuurlijk Milieu (OD Natuur), 3de en 23ste Linierregimentsplein, 8400 Oostende en Vautierstraat 29, 1000 Brussel

Met medewerking van

Thierry Jauniaux, Université de Liège, Département de Pathologie Vétérinaire

Universiteit Gent, Faculteit Diergeneeskunde, vakgroepen pathologie en morfologie

Sealife Blankenberge, Koning Albert 1-Laan 116, 8370 Blankenberge

NorthSealTeam

Referentie

Haelters, J., Moreau, K. & Kerckhof, F., 2026. Aangespoeld. Zeezoogdieren in België in 2025 [Stranded. Marine mammals in Belgium in 2025]. Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

De gegevens vermeld in dit rapport mogen, mits referentie, overgenomen worden. Voor het gebruik van de foto's dient men vooraf toestemming te vragen aan de auteurs van deze foto's.

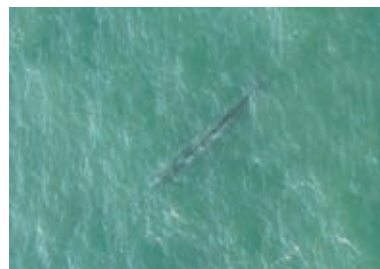
Inhoud

De kapstokklapmuts
3

Vanuit de lucht in 2025
4

Walvisachtigen op zee
6

Een Dwergvinvis
9

Bruinvissen
13

Overal zeehonden
15

Dode zeehonden
20

Bezoek uit het Noorden
22

Even terug naar de Orka
23

De oude doos
27

Wij zijn de Walvis!
30

Een Bever?
31

Samenvatting

2025 was een vrij rustig jaar voor zeezoogdieren aan onze kust. In totaal spoelden 39 Bruinvissen aan, ongeveer evenveel als in de voorgaande jaren. Wat wél opviel, was hoeveel er nog levend strandden: vijf. Helaas kon geen van die dieren gered worden. Surveys vanuit de lucht in maart en juni bevestigden dat de Bruinvis in die periode talrijk aanwezig was in onze wateren. Naast de Bruinvissen spoelde slechts één andere walvisachtige dood aan: een Gewone dolfijn die eerder nog levend werd waargenomen in de Schelde. Op zee werden af en toe Tuimelaars gezien, en één keer Gewone dolfijnen.

De meest spectaculaire gebeurtenis van het jaar was zonder twijfel de stranding van een levende Dwergvinvis. Het dier kon succesvol terug naar zee worden begeleid, maar spoelde enkele dagen later dood aan in Nederland.

Het aantal zeehonden dat op onze stranden en in de havens komt rusten, lijkt nog lichtjes toe te nemen. Er zijn tamelijk stabiele rustplaatsen in Nieuwpoort en Oostende, en af en toe vinden

we kleine groepjes zeehonden in het Zwin (Knokke-Heist). Het totaal aantal rustende zeehonden loopt op tot een 40-tal. Opvallend veel dieren die in Nieuwpoort rusten, hebben huidverwondingen. Het is nog niet bekend door wat die veroorzaakt worden. Mogelijk zijn het infecties na verwondingen veroorzaakt door Pacifische oesters. De meest opvallende zeehond was een Klapmuts: deze Arctische bezoeker bracht een blitzbezoek aan Oostende.

We registreerden 56 dode zeehonden: 26 Griuze en 11 Gewone; de rest kon niet tot op soort gebracht worden. Drie drachtige Gewone zeehonden stierven door verstikking in een vis. Sealife verzorgde relatief weinig zeehonden: zes Griuze en zes Gewone.

In het jaarrapport besteden we wat aandacht aan de inhuldiging van het skelet van de Orka die in 2023 bij ons aanspoelde, aan de herontdekking van een walvissenskelet in Nieuwpoort, aan het project 'Wij zijn de walvis' en aan de jacht op een dolfijn in de Schelde.

Summary

A total of 39 harbour porpoises washed ashore in Belgium in 2025, approximately the same number as in previous years. What did stand out, however, was the number of live stranded ones: 5. Unfortunately, none of those could be saved. Aerial surveys in March and June confirmed that harbour porpoises were common in Belgian waters during that period. Besides the harbour porpoises, only one other cetacean washed ashore dead: a common dolphin that had previously been observed alive inland. At sea, some bottlenose dolphins were observed, and on one occasion, common dolphins.

The most spectacular incident of the year was undoubtedly the stranding of a live minke whale. The animal was successfully guided back to sea but a few days later it was found dead in the Netherlands.

The number of seals coming to rest on Belgian beaches and in harbours appears to be still in-

creasing, and currently amounts to around 40. A striking number of animals residing in the port of Nieuwpoort have skin lesions; the cause of this is still somewhat of a mystery, but it is possible that they are infections from injuries sustained by sliding over Pacific oysters. The most notable seal sighting was the one of a hooded seal: this Arctic visitor paid a flying visit to an Ostend beach.

We recorded 56 dead seals: 26 grey seals and 11 harbour seals; the rest could not be identified to the species level. Three pregnant harbour seals died from suffocation on a fish. Sealife cared for relatively few seals: 6 grey seals and 6 harbour seals.

In the annual report, we further devote some attention to the unveiling of the skeleton of the killer whale that washed ashore in 2023, the rediscovery of a whale skeleton and the hunt for a dolphin in the river Scheldt.

De Kapstokklapmuts

Het is niet eenvoudig om over zeezoogdieren te schrijven in een wereld die beheerst wordt door soms bizarre geopolitieke spanningen. 2025 bracht ons een onverwachte en bijna symbolische gast die dat mogelijk maakt: een Klapmuts. Deze zeehond hoort thuis in de koude wateren van het hoge noorden van de Atlantische Oceaan. Zijn verschijning aan onze kust, op duizenden km afstand van zijn vertrouwde leefgebied, roept onvermijdelijk vragen op. Wat bracht dit Arctische dier zo ver van huis? Was het toeval, een vergissing, of een subtiel signaal van een veranderende wereld?

We kunnen deze klapmuts zien als een ambassadeur van zijn soort en van zijn kwetsbare leefgebied dat steeds meer onder druk staat. Het was vanaf 2025 volop het onderwerp van verhitte debatten. Het Noordpoolgebied, lang beschouwd als een uitgestrekte en onherbergzame wildernis, trekt steeds meer de aandacht van wereldleiders en grootmachten. Door klimaatverandering smelt het zee-ijs, en een regio die doorheen de eeuwen zo goed als afgesloten was voor de mens, wordt plots bereikbaar¹. Bereikbaar voor visserij, toerisme, militaire activiteiten, en exploratie en exploitatie. Onder het smeltende ijs schuilen enorme voorraden olie, gas en mineralen – men kan er het geld ruiken. Tegelijk ontstaat iets wat tot voor kort ondenkbaar was: nieuwe routes die de wereldkaart voor zeevarenden letterlijk hertekenen.

Eén van de meest tot de verbeelding sprekende voorbeelden van die nieuwe scheepvaartroutes is de *Noordwestelijke Doorvaart*. Ze loopt vanaf de noordelijke Grote Oceaan doorheen de Canadese Arctische archipel en vervolgens verder naar het zuiden, langs de westkust van Groen-

land naar de Atlantische Oceaan. Wateren die in het verleden vrijwel permanent met ijs bedekt waren. Door stijgende temperaturen blijft deze doorgang steeds langer bevaarbaar tijdens het zomerseizoen. Op een wereldkaart merk je het misschien niet, maar wel op een wereldbol: neem die er even bij. De vaarafstand tussen het oosten van Azië en Europa is via die route duizenden km korter. Men kan omslachtige en dure passages via het Panama- of Suezkanaal, en risicovolle trajecten langs conflictgebieden zoals de kusten van Jemen, Somalië en het oosten van de Middellandse Zee, vermijden. De nieuwe scheepvaartroute brengt lawaai in een stille wereld, en vervuiling. Vervuiling die onder meer bestaat uit de afzetting van donkere roetdeeltjes op het witte ijs, waardoor dat ijs meer warmte opneemt.

In een geopolitiek en economisch krachtenveld krijgt de onverwachte verschijning van een piepjonge Klapmuts in onze contreien een bijzondere symboliek. Als een stille boodschapper uit het hoge noorden herinnert hij ons eraan dat de veranderingen in het Noordpoolgebied geen abstract verhaal zijn. Onze invloed op het wereldwijde klimaat heeft er erg tastbare gevolgen. Zijn aanwezigheid aan onze kust gebruiken we hierbij dus nuttig als kapstok om stil te staan bij een regio in snelle transformatie en bij de kwetsbaarheid van enkele unieke zeezoogdieren die er al heel lang hun thuis hebben. We gebruikten die kapstok al enkele keren: bij de bizarre waarnemingen van een Narwal en een Groenlandse walvis². We hopen opnieuw dat zeezoogdieren een stem krijgen in het oorverdovend lawaai van het gekibbel op het allerhoogste niveau.

Vanuit de lucht in 2025

Ook in 2025 gingen we de lucht in om de zeezoogdieren in ons deeltje van de Noordzee te monitoren. Met deze luchtsurveys brengen we in kaart waar en in welke aantallen Bruinvissen en zeehonden voorkomen, en we documenteren waar mogelijk verstoring plaatsvindt. Die kennis is essentieel om werkzaamheden op zee zo te plannen dat verstoring en schade aan beschermde soorten tot een minimum kan beperkt worden. Dit is belangrijk in tijden waarin grote projecten gepland en uitgevoerd worden.

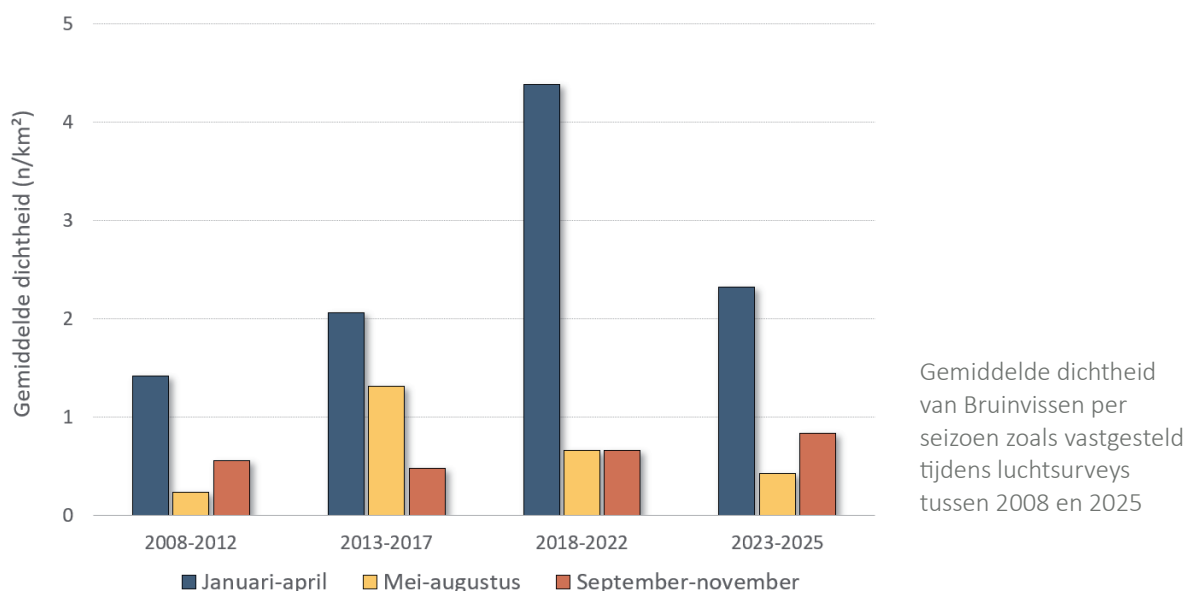
2025 markeerde het begin van de constructie van het Prinses Elisabeth-eiland, met de plaatsing van de eerste caissons. En binnenkort komen daar heel wat nieuwe windturbines rond. De installatie van hun funderingen veroorzaakt veel lawaai onder water. Voor dieren die sterk op geluid vertrouwen om zich te oriënteren, voedsel te zoeken en met elkaar te communiceren — zoals tandwalvissen en bij ons in het bijzonder de bruinvis — is een zo stil mogelijke onderwateromgeving erg belangrijk³.

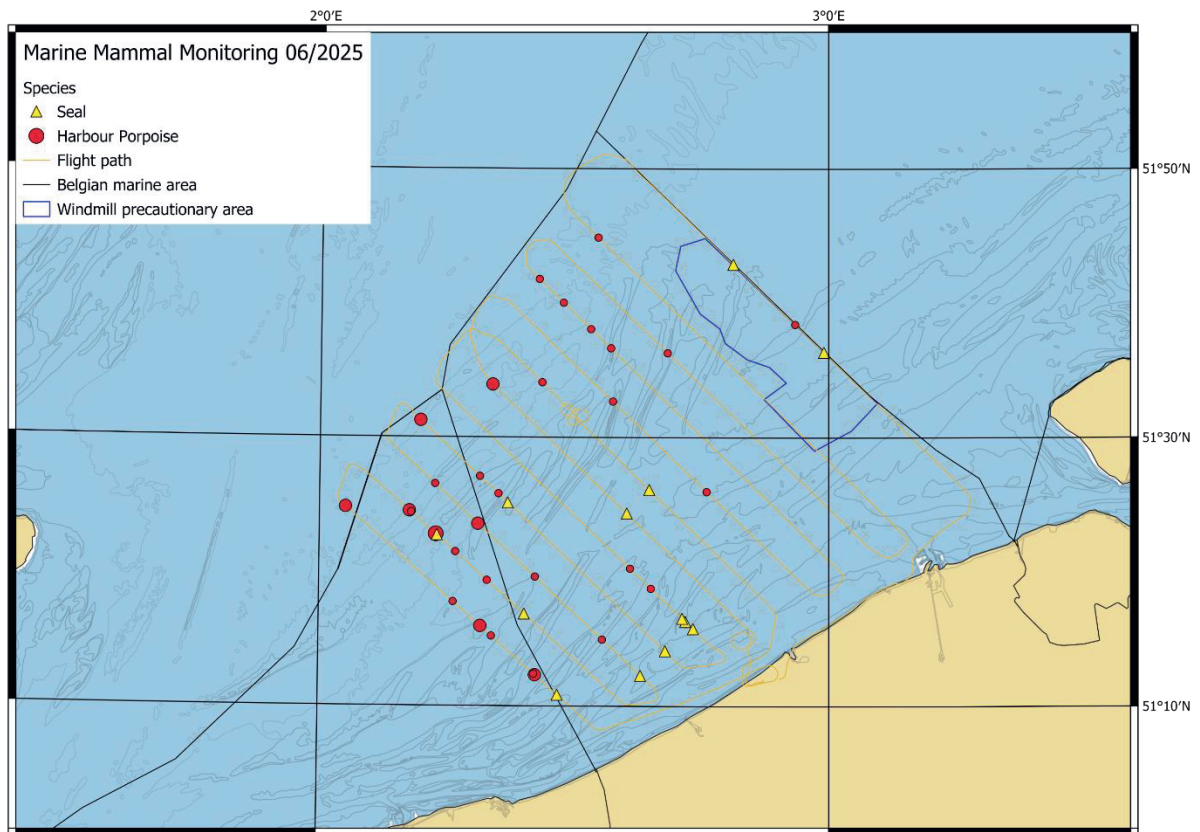
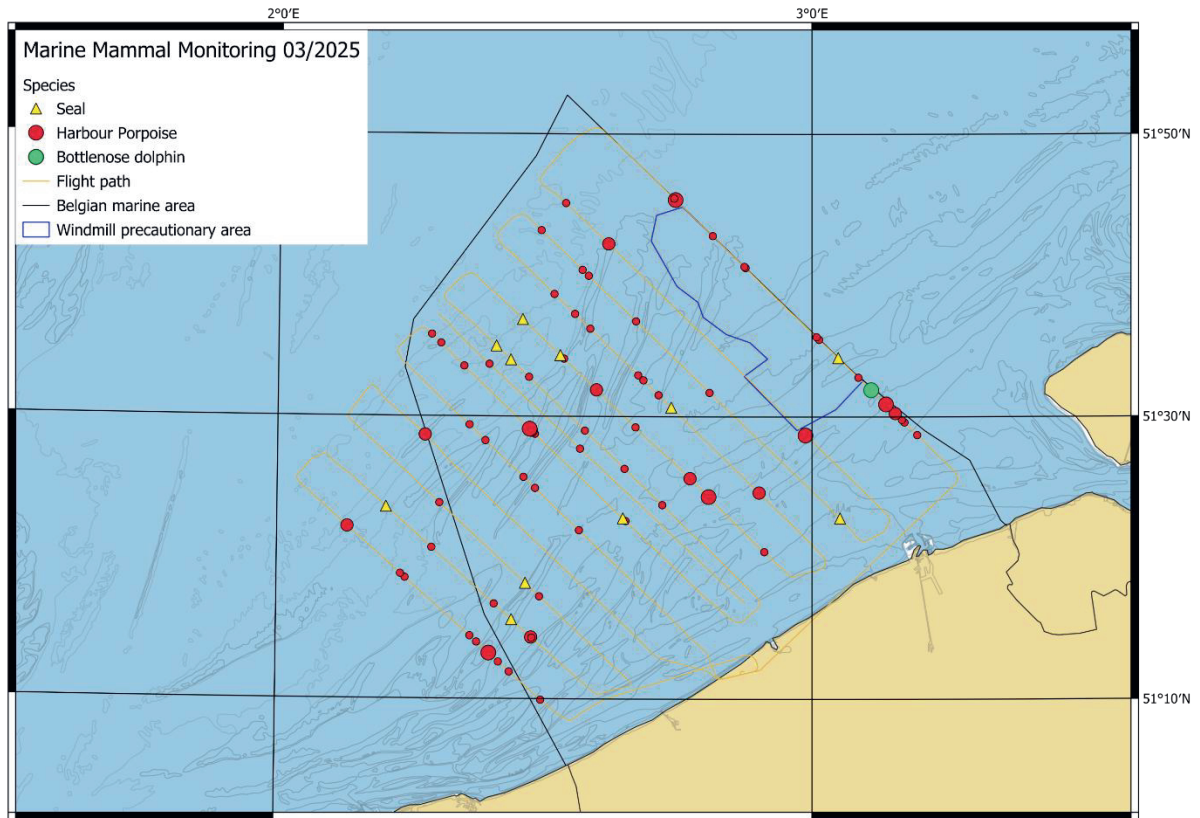
De vluchten in 2025 vonden plaats in maart en juni en hadden een breder doel dan alleen natuurmonitoring. Tijdens dezelfde missies werd ook uitgekeken naar verontreiniging, inbreuken op de scheepvaartregels en zelfs kleine bootjes met transmigranten. De vliegtracks liggen lood-

recht op de kust, en omwille van praktische redenen vliegen we een klein stukje over Franse wateren.

Tijdens de survey in maart werden 95 Bruinvissen waargenomen, in juni waren dat er 40. Met wetenschappelijke extrapolatiemethoden kunnen die aantallen omgerekend worden naar een realistische schatting van het totale aantal dieren in het surveygebied. Voor 2025 resulteerde dat in, naar schatting, 4.139 Bruinvissen in Belgische wateren in maart en 1.940 in juni. Dat komt overeen met een gemiddelde dichtheid van respectievelijk 1,2 (0,8–1,8) en 0,6 (0,3–0,9) dieren per km². Naast de Bruinvissen waren er ook zeehonden: 11 in maart en 13 in juni. In maart werd in de buurt van de oostelijke windparkzone een Tuimelaar gezien.

Een analyse van de luchtsurveys van de voorbije jaren toont een duidelijk patroon. Bruinvissen zijn vooral in het voorjaar (maart–april) talrijk aanwezig in onze wateren. De hoogste gemiddelde dichtheden werden vastgesteld in de maand april van 2014, 2018 en 2023: telkens meer dan vier bruinvissen per km². Naarmate de zomer nadert, verplaatsen de Bruinvissen zich meer naar het noorden, en dan zijn er bij ons veel minder. Van juli tot september registreerden we 0,2 tot 0,7 Bruinvissen per km².

Waarnemingen tijdens de luchtsurveys, samen met de vluchtracks en de contouren van het windpark in Belgische wateren (boven: maart; beneden: juni; Bruinvissen: rood, zeehonden: geel, Tuimelaar: groen).
 Omwille van de veiligheid wordt niet meer gevlogen boven de oostelijke windparkzone.

Walvisachtigen in onze wateren in 2025

In 2025 werden zoals elk jaar heel vaak Bruinvissen gezien, ook vanaf het strand. Maar daarnaast werden af en toe ook andere soorten waargenomen. Soms werd een ‘walvisachtige’ opgemerkt waarbij het, zonder foto of goede beschrijving, niet mogelijk was om er een soort op te plakken.

Op 1 februari, rond de middag, werd een Gewone dolfijn gezien — en gefotografeerd — voor het strand van Nieuwpoort. Een uurtje later zaten er twee net voor De Panne.

En waren zoals elk jaar ook Tuimelaars: twee dieren in een windpark op 20 februari, een dier 27 km uit de kust voor Nieuwpoort op 28 februari, en een dier in een windpark op 3 en 4 maart. Dat laatste dier had een opvallende verwonding bovenaan de staartwortel. We hoopten dat het zou herkend worden in databases

van dieren die langs de kusten van de Noordzee het Kanaal leven, maar dat was niet het geval. Maar mogelijk werd het reeds eerder opgemerkt in onze wateren. Het dier hield onderzoekers een hele tijd gezelschap.

Op 3 juni vergezelde een Tuimelaar enkele duikers bij het wrak van de Laura, een stoomschip dat in 1924 na een aanvaring zonk nabij de Westhinder. Er waren verder nog eenzame Tuimelaars, ver van de kust, op 9 en 12 augustus en op 9 oktober. Op 26 oktober werd een Tuimelaar heel dicht bij de kust opgemerkt: het zwom parallel met de kust bij Koksijde, net voorbij de branding.

Ten slotte werd op 18 juli een dode Tuimelaar in verregaande staat van ontbinding aangetroffen in een windpark; de staart hing nog amper aan het dier vast.

De Tuimelaar die gezien werd in een windpark in maart had een opvallend litteken boven de staartwortel: als het dier ooit opnieuw gezien wordt, zullen we het daar ongetwijfeld aan kunnen herkennen.

Een dolfijn in de Schelde

Op 30 januari wreef de veerman op de Schelde ter hoogte van Taverne Drie Goten in Hamme zijn ogen uit. Vlak voor zijn neus dook plots een dolfijn op. Op zijn filmpje herkenden we een Gewone dolfijn. Deze soort hoort thuis in de Golf van Biskaje en de open Atlantische Oceaan - zeker niet in de Schelde.

Daarna bleef het weken lang stil rond de onverwachte bezoeker. Was de dolfijn terug naar zee gezwommen, of was het dier gestorven? Begin maart kwam het antwoord. Op 2 maart werd in Tielrode, nabij Temse, een dode dolfijn gefotografeerd, en op 7 maart spoelden haar resten aan bij Burcht, enkele km verder stroomafwaarts. Om te voorkomen dat het kadaver met het opkomende tij zou wegdrijven, bond men het met touwen vast aan de kaaimuur. De brandweer werd ingeschakeld om het dier op de oever te hijsen, waarna medewerkers van het centrum *Wilde Dieren in Nood - VOC Braschaat-Kapellen* de resten overbrachten naar de loods van het Agentschap voor Natuur en Bos in Kalmthout.

Medewerkers van de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord & Kempen konden het dier daar onderzoeken: dé gelegenheid om een uniek zoogdier in dit gebied wat nader te bekijken. Het bleek te gaan om een jong vrouwtje van 1,66 meter lang en ongeveer 75 kilogram zwaar. De huid was grotendeels verdwenen. Door de verregaande staat van ontbinding werd beslist om geen verder onderzoek naar de doodsoorzaak uit te voeren.

Gewone dolfijnen zijn niet aangepast aan een leven in ondiep water of rivieren. Het zijn pelagische dieren die de open zee verkiezen en zich doorgaans in grote groepen ver van de kust ophouden. Waarom dit dier zo diep de Schelde opzwom, blijft een raadsel. Dat ze haar tocht niet overleefde, is geen verrassing.

Strandingen van Gewone dolfijnen komen bij ons erg zelden voor. Deze Gewone dolfijn is niet de eerste die de Schelde opgezwommen is, maar is volgens onze gegevens wel het dier dat het verst stroomopwaarts gezien werd.

Waarneming van een levende Gewone vinvis

In de voorbije jaren verhaalden we geregeld over de Gewone vinvis. Over een dood dier op het strand, op zee of in de haven. We kunnen eindelijk ook eens een levende Gewone vinvis melden. Die werd op 17 februari gezien bij de Thorntonbank, in de oostelijke windparkzone. De medewerker die het dier filmde vanuit een turbine wist niet wat hij zag — maar het filmpje ging alvast viral. Het dier zag er erg mager uit, maar wanneer men beelden van die walvissoort googelt, dan merkt men dat dit vaak het geval is. Ze zijn gewoon erg lang en slank.

Gewone vinvissen zijn bij ons niet erg *gewoon*. De ondiepe Noordzee is niet geschikt voor ze. Er spoelden er aan in 1939, 1978 en 1997. In 2018 werd een volwassen dier dood aangetroffen voor de kust en naar het strand gesleept. En we kennen het dier ook als slachtoffer van aanvaringen. Er werden er binnengebracht, vastzittend op de boeg van een schip, in de havens van Antwerpen (2009 en 2023) en Gent (2015). Gewone vinvissen zijn erg bijzonder. Met een lengte van maximaal 27 meter zijn ze de op één na grootste diersoort op aarde. Opvallend is de asymmetrische kleur van de onderkaken: daar is het dier vaak gemakkelijk aan te herkennen.

Populaties herstellen zich langzaam na het historische dieptepunt veroorzaakt door de walvisjacht. Voor 2026 had de IJslandse overheid een quotum van 150 Gewone vinvissen vastgelegd, maar de jacht werd volledig opgeschort nadat een onderzoek uitgewezen had dat die in strijd was met de wetgeving inzake dierenwelzijn.

Een levende Dwergvinvis

Het zomerseizoen kreeg in Knokke-Heist een spectaculaire en ontroerende afsluiter. Op zondag 31 augustus kwam een Dwergvinvis in de problemen in de verraderlijke ondiepten van de Baai van Heist. Rond de middag, en bij afgaand tij, kwam het imposante dier helemaal droog te liggen.

Meteen schoten de strandredders in actie. Urenlang werkten ze onvermoeibaar om de walvis te beschermen: ze bouwden een zandwal rond het dier en creëerden zo een ondiep zwembadje om hem nat en ondersteund te houden: zelfs een waterdiepte van 25 cm is beter dan gewoon droog liggen. De vinvis, ongeveer 6 m lang en vermoedelijk 4 ton zwaar, bleef er relatief rustig bij en was heel alert. De ogen draaiden voortdurend alle richtingen uit. Slechts heel af en toe sloeg het dier eens zacht-

jes met de staart, of het opende de muil, waarbij de perfect uitgelijnde crèmekleurige baleinen even zichtbaar waren. Het dier leek bij een oppervlakkig onderzoek gezond: de huid was gaaf, en het leek goed doorvoed. Er waren slechts enkele uitwendige parasieten (*Penella*; Copepoda) aanwezig.

Medewerkers van het Instituut voor Natuurwetenschappen gaven advies over welke acties aangewezen waren. Soms is even niets doen beter dan hele grote middelen mobiliseren. Het leggen van een touw rond de staart om het dier tot in zee te slepen, leek alvast niet opportuun. Geduld oefenen, en het tij haar werk laten doen. Het was wel nuttig om de bulldozer van de gemeente in te zetten voor het graven van een kanaaltje: door het verdiepen van de kortste weg naar zee kon het dier sneller terug.

De strandredders bleven, samen met leden van de technische dienst, de politie en de brandweer, een dierenarts en een aantal vrijwilligers, uren in het water staan, enkeldiep eerst, daarna kniediep en ten slotte met het water tot hun middel. Tijd voor het verlossende moment, rond 16u, om het dier naar dieper water te begeleiden. Enkele keren kwam de Dwergvinvis terug naar de kust, maar telkens kon men het dier snel weer terugduwen. Na de derde stranding verdween het. Men kon moe maar voldaan naar huis. Een op het eerste gezicht geslaagde reddingsactie, en voor de strandredders een onverwachte afsluiter van het zomerseizoen – een spannende teambuilding om nooit meer te vergeten.

Een triest staartje

Met het succesvol terugzetten van de Dwergvinvis te Heist houdt het verhaal jammer genoeg niet op. Minder dan een week later kwam er het bericht uit Katwijk (Nederland): daar was op 5 september een dode Dwergvinvis aangespoeld die ongeveer even groot was als die van Heist. Onderzoek van foto's wiste snel alle twijfels weg: een opvallend litteken op de linkerflank en de locatie van enkele parasieten op de huid kwamen exact overeen.

Die vaststelling werd ondersteund door een wetenschappelijke reconstructie van de drift van het dier. Het Instituut voor Natuurwetenschappen maakte een zogeheten 'terug-in-de-tijd'-simulatie, gebaseerd op zeestromingen, getijden en wind. Deze simulatie bracht de Dwergvinvis opmerkelijk dicht terug bij de plek waar hij op 31 augustus voor het laatst werd gezien.

De verre gaande staat van ontbinding van de resten te Katwijk, samen met de simulatie van de drift, wijzen er ook op dat het dier waarschijnlijk al kort na de laatste waarneming aan de Belgische kust gestorven is en vervolgens 125 km in noordoostelijke richting meegevoerd werd door wind en stroming.

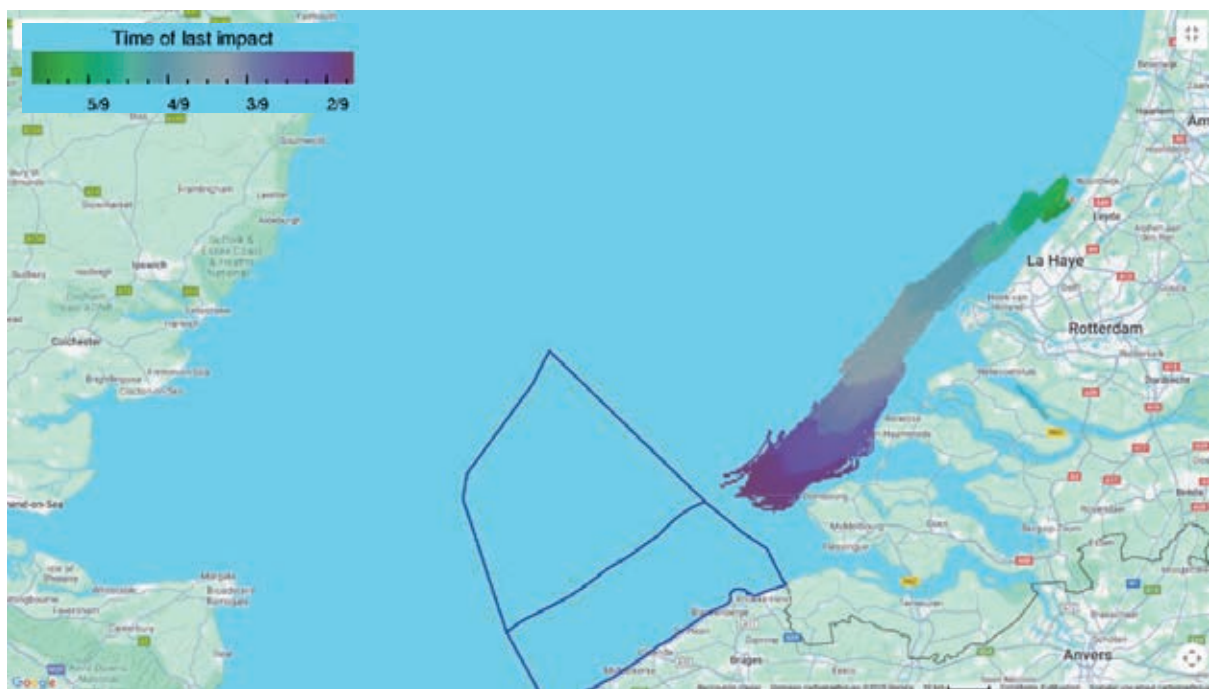
Het lichaam werd onderzocht aan de Universiteit Utrecht⁴. Daar bleek dat het om een mannelijk dier ging, en dat zijn gezondheid toch minder goed was dan eerst gedacht. Het dier was drager van *Brucella*, een vervelende bacterie die een zoönose kan veroorzaken (een ziekte overgedragen van dier op mens). Brucellose of Maltakoorts uit zich bij de mens in griepachtige verschijnselen. Personen die contact hadden met het dier, waaronder de Heistse redders, werden hierover geïnformeerd via Sciensano.

Tijdens de autopsie werden fragmenten van baleinen gevonden in de diepe luchtwegen van beide longen. Onderzoekers van de Universiteit Utrecht bestuderen dit verder, en vermoeden dat het dier zich in zijn laatste momenten verslikt heeft, waarbij baleinfragmenten zijn ingeademd.

Wereldwijd lopen pogingen om gestrande walvisachtigen te redden vaak slecht af. Zelfs wanneer een dier er op het eerste gezicht gezond uitziet, is vaak al sprake van interne schade of een onderliggend probleem zoals ziekte, uitputting of desoriëntatie. De stress van het stranden verzwakt het dier nog verder. Toch is ingrijpen niet altijd zinloos. Soms heeft een dier gewoon pech: een verkeerde afslag tussen

zandbanken, verrast worden door snel wegtrekend water of het volgen van een soortgenoot in de problemen.

Dat laatste was het geval in Schotland in 2023: toen bleef een kudde Grienden bij een vrouwelijk dier dat problemen had bij het baren van haar kalf. Het gevolg: 55 Grienden op het strand en geen enkel dier dat dit overleefde⁵. De jaren daarna waren er overigens nog massastrandingen van Grienden in de Orkneys, helemaal in het noorden van de Noordzee: 77 dieren in 2024 en 23 in 2025. Als men er in zo'n gevallen snel bij is, en men veel mankracht en middelen kan mobiliseren, kan menselijke hulp wel de gelijk het verschil maken. Maar de kans op een goede afloop voor de dieren blijft klein.

Deze terug-in-de-tijd simulatie reconstrueert de vermoedelijke route van het dode dier in de dagen vóór de stranding op basis van de strandingslocatie, het tijdstip van het stranden, het getij, de stroming en de wind. De onzekerheid neemt toe naarmate we verder teruggaan in de tijd.

De Dwergvinvis in België

De Dwergvinvis is de kleinste onder de baleinwalvissen. Het dier komt van nature voor in de Noordzee, maar dan vooral in het noordelijke en centrale deel. De soort kan beter omgaan met ondiepe wateren dan veel van zijn grotere verwanten.

De voorbije jaren lijkt het aantal waarnemingen in de zuidelijke Noordzee, zowel van levende dieren als van aangespoelde kadavers, toe te nemen. Toch blijft de Dwergvinvis hier een zeld-

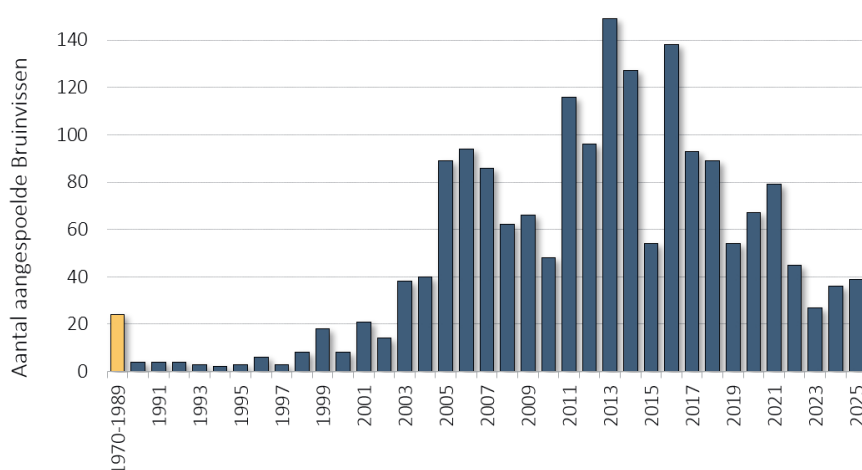
zame verschijning. Of de lichte stijging te maken heeft met een groeiende populatie, een uitbreiding van het leefgebied, meer voedsel of veranderende omstandigheden in meer noordelijke zeegebieden is voorlopig nog niet helemaal duidelijk.

In de afgelopen 25 jaar werden bij ons zes dode Dwergvinissen geregistreerd. De meest recente stranding van een dood dier vond plaats in 2024.

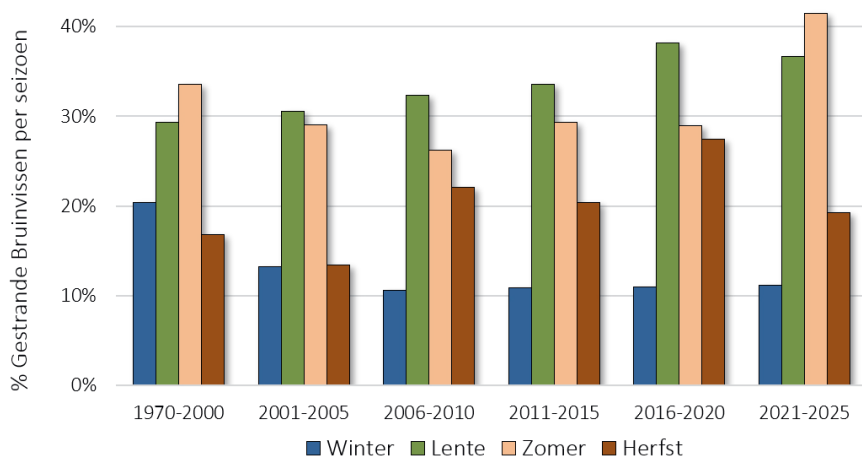
Strandingen van Bruinvissen

In 2025 registreerden we 39 Bruinvisstrandingen. Vijf dieren leefden nog: ze strandden alle tussen 23 juni en 3 augustus. Hulp mocht niet meer baten: drie dieren gingen heel snel dood, nog op het strand; daarvan werd één dier vrijwel direct weer door de zee meegenomen en we vonden het niet meer terug. Men bracht de

twee andere over naar Sealife, waar ze nog op dezelfde dag gestorven zijn. Onderzoek leerde dat ze niet te redden vielen. Zonder uitzondering waren ze erg mager. Er was een net geboren dier: het was maar 78 cm lang en had nog embryonale snorhaartjes. Een ander dier, een fors vrouwtje van 1,55 m, had een longontsteking.

Aantal gestrande Bruinvissen tussen 1970 en 2025

Bruinvisstrandingen lijken wat toe te nemen in de zomermaanden, en af te nemen in het voorjaar (procentueel, jaarlijks gemiddelde, per 5 jaar).

De meeste Bruinvisstrandingen vonden plaats in juli en augustus: samen 21 dieren. In een recent verleden was dat wel anders: toen noteerden we de meeste strandingen in maart en april. Hoe dat komt, weten we niet. We vermoeden dat Bruinvissen nu wat verder uit de kust voorkomen, waardoor de kans dat ze aanspoelen wanneer ze daar doodgaan wat kleiner is. We zien ze bij ons nu ook wat meer dan vroeger in de zomermaanden. Bruinvissen ko-

men de laatste jaren wat verder naar het zuiden in de Noordzee voor, tot in het oostelijke deel van het Kanaal. Opvallend was ook het aantal piepjonge gestrande dieren: van juni tot augustus spoelden minstens zeven dieren aan van 90 cm of minder: ze waren ongetwijfeld geboren tussen mei en juli. Een hoge sterfte bij zeer jonge dieren is niet ongevoel. We registreerden de meeste strandingen (31) tussen De Haan en Koksijde.

De meest opmerkelijke Bruinvis was een dier dat heel ver het binnenland in gezwommen is – tot in de Kempen! Het dier kwam ons land binnen via het Schelde-Rijnkanaal en werd voor het eerst opgemerkt op 7 oktober, tussen Antwerpen en de Kreekraksluizen (Nederland). Zes dagen later, op 13 oktober, werd het gezien in het Albertkanaal bij Herentals — meer dan 50 km verder landinwaarts. Foto's en filmpjes toonden een klein, sterk vermagerd dier met

Doodsoorzaken

Voor een groot aantal Bruinvissen (19) konden we geen doodsoorzaak vaststellen: ze waren te sterk ontbonden of we konden ze niet verzamelen voor verder onderzoek. Bij 14 dieren werd verhongering genoteerd als doodsoorzaak, of ziekte: long- en maagontstekingen, bloedarmoede, hepatitis en veel wormen.

Er was een dier met een afwijking aan de wervelkolom; het was aangevallen door een Grijs zeehond en is wat later aan de verwondingen overleden. Nog drie andere dieren zijn mogelijk door een Grijs zeehond gedood. Die doodsoorzaak lijkt de laatste jaren wat af te nemen onder de aangespoelde Bruinvissen. Van twee gestrande dieren vermoeden we dat ze doodgingen door bijvangst in visnetten. Eén van die dieren had een touw rond de staart.

Enkele Bruinvissen hadden last van walvisluizen: vervelende kreeftachtigen die zich op de

een afschilferende huid: een slecht voorteken. En het dier zwom nog verder door, tot de sluis te Olen de weg versperde en terugkeren nog de enige optie was. Op 22 oktober eindigde de lange reis te Grobbendonk, waar men het dood uit het water viste. De autopsie toonde aan dat het dier erg vermagerd was. Onderzoekers troffen in de maag 1 visgraatje en enkele gehoorbeentjes van zoetwatervissen aan: het dier had de laatste dagen nog nauwelijks gegeten.

huid van verzwakte walvisachtigen vastbijten en chronische huidletsels veroorzaken. Ze duiden vaak op een dier dat al geruime tijd in een slechte conditie verkeert.

Een slachtoffer van een Grijs zeehond
(Koksijde, 16 augustus)

Tijdelijke mega-testes

Een volwassen mannetje zorgde op de snijtafel voor wat consternatie bij de dierenartsen. Op het eerste gezicht leek het dier te lijden aan *macrophallus* (een uitzonderlijk grote penis) en *macro-orchidisme* (ongewoon grote testikels). Het dier was 1,53 m lang en woog 36 kg. En dan die testikels: ze wogen samen maar liefst 1,46 kg! We zijn er zeker van dat een aantal lezers nu aan het hoofd rekenen slaan.

Maar bij Bruinvissen is het geen afwijking. Van alle walvisachtigen hebben ze de hoogste verhouding tussen testikelmassa en lichaamsgewicht, ten minste tijdens de voortplantingsperiode. De grootte van de testikels varieert sterk met de seizoenen. Met een erg korte paarpe-

riode is het hele jaar door grote, actieve testes onderhouden energetisch te kostbaar.

De relatief grote omvang van de mannelijke testes, seksueel dimorfisme (met iets grotere vrouwtjes) en de relatief solitaire levenswijze duiden op de belangrijke rol van *sperma-competitie* in de voortplanting. Vrouwtjes paren met meerdere mannetjes. De afwezigheid van littekens op de huid bij mannetjes wijst erop dat er geen agressief gedrag is tussen mannetjes om in de gunst van een vrouwtje te komen⁶, in tegenstelling tot bij andere walvisachtigen. Het investeren in de aanmaak van veel sperma maximaliseert de kans op bevruchting — en dan zijn *tijdelijke mega-testes* interessant.

Overal zeehonden

Net zoals in de vorige jaren waren er volop zeehonden in de haven van Nieuwpoort. Soms lagen ze te rusten op een schuine helling, een andere keer verkozen ze het natuurgebied de IJzermonding. Daar liggen ze bij extreem hoog tij tussen het Lamsoor: een mooi zicht. Even mooi is het moment waarop ze, uitgerust, door het opspattend slijk terug het water in glijden, of wanneer ze, uitgelaten, snelle rondjes zwemmen en daarbij soms helemaal uit het water springen. Het hoogste aantal dat er te rusten lag op één dag was 35, vermoedelijk 34 Gewone en een eenzame Grijsze zeehond.

In Oostende blijft het aantal rustende zeehonden wat meer bescheiden, maar toch: het stijgt jaar na jaar. Maar niet zo in het voorjaar van 2025: toen was er 2 maanden lang geen enkele te zien. De reden daarvoor is niet duidelijk. Ze lijken Oostende te mijden bij wind uit het noorden of het oosten en hadden het ongetwijfeld beter op een andere plaats. Maar in juni waren ze terug, en ze bleven tot het eind van het jaar terugkomen, in sterk wisselende aantallen. Op hun vaste rustplaats op het Klein Strand werd een maximum van 14 zeehonden gezien, Gewone en Grijsze door elkaar. Ze zijn er uitgegroeid tot een echte toeristische attractie. Ook de stad erkent dat belang, en investeert in een meer duurzame afsluiting die wandelaars en hun honden op afstand moet houden. Zonder afsluiting, en zonder vrijwilligers die bezoekers infor-

meren, zou deze rustplaats met zekerheid verloren gaan.

Verder naar het oosten, in de Zwingel in Knokke-Heist, net voor de grens met Nederland, liggen op een tamelijk ontoegankelijke plaats geregeld vijf Gewone zeehonden te rusten.

We hadden ook wat zeehonden in onze binnenwateren. Midden maart werd een zeehond opgemerkt in het Boudewijnkanaal te Brugge. Mogelijk hetzelfde dier, werd op 2 juni 's ochtends opgemerkt in Brugge. Het zwom dezelfde dag nog naar de vaart Brugge-Oostende, en vertoefde een tijdje tussen Varsenare en Plassendale. Een week later zat het dier in het kanaal Gent-Brugge bij Hansbeke en Bellem, en op 19 juni werd het opgemerkt in Dudzele, opnieuw in het Boudewijnkanaal. En er zijn nog waarnemingen: in juli bij Beernem en in Snaaskerke, in augustus in de Leie bij het Sas van Deinze en in september in het kanaal Brugge-Oostende, dicht bij Oostende. We vermoeden dat het hier telkens gaat om dezelfde zeehond, een volwassen mannetje dat al mogelijk van vorig jaar in die buurten rondhangt. Veel waarnemers meldden dat het dier vis aan het eten was. Andere zeehonden die sluizen passeerden werden waargenomen in Antwerpen, in het Bonapartedok op 11 juli, en in september in het Spaarbekken van Nieuwpoort en in de Spuikom van Oostende. Op 2 oktober werd een zeehond opgemerkt in de Oude Dokken van Gent.

Levende zeehonden naar de opvang

We vallen in herhaling. Net zoals 2024 was 2025 voor Sealife een rustig jaar – althans wat zeehonden betreft. Hoewel erg veel zeehonden in de buurt verbleven, kwamen er weinig aan land die in moeilijkheden verkeerden. Zeehonden die aan land komen rusten, zeker de wat grotere dieren, hebben de meest kwetsbare fase van het pup zijn al een tijd achter de rug.

Sealife verzorgde zes Griuze en zes Gewone zeehonden. De helft haalde het niet: hulp was niet meer mogelijk voor twee Griuze en vier Gewone zeehonden. Eén van die diertjes, een Gewone zeehond, woog amper 7 kg. Een ander dier had een gebroken onderkaak. Na enkele ingrepen bleek een verdere behandeling zinloos, waarna men het uit zijn lijden verlostte.

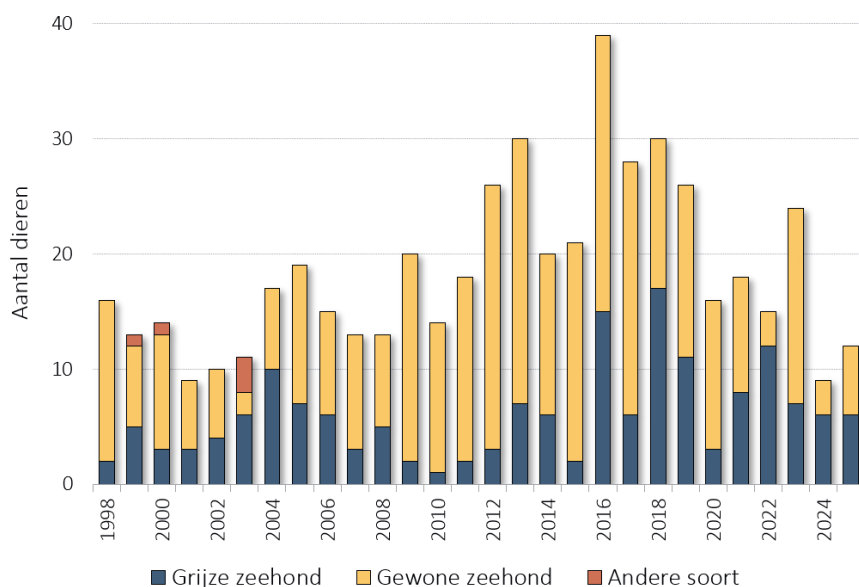
In 2025 konden vier zeehonden na verzorging opnieuw worden vrijgelaten. De feestelijke terugkeer naar zee van twee andere dieren die pas midden december 2025 werden opgevangen, staat gepland voor het voorjaar van 2026.

Sealife vangt niet enkel zeehonden op. Het staat ook klaar om in het veld zeehonden die door menselijk toedoen, of door hun eigen nieuws-

gierigheid of onhandigheid in de problemen geraakt zijn te helpen. Zo waren Sealife en leden van het NorthSealTeam op 20 februari samen in de weer voor het bevrijden van een zeehond met een stuk visnet rond de nek. Het diertje koos ongetwijfeld letterlijk en figuurlijk opgelucht de zee, verlost van dat vervelende ding. Een andere zeehond had een rubberen ring rond de nek (Nieuwpoort, 24 januari); men slaagde er niet in het dier te vangen.

Ook op 27 juni kreeg Sealife een oproep. Een zeehond was de wandeldijk opgeklimmen in Blankenberge. Het dier bleef er, hoog en droog, twee dagen liggen, schijnbaar ontspannen, nieuwsgierig rondkijkend en op zijn beurt omringd door heel wat kijklustigen. Het North-SealTeam hield 's nachts de wacht. Na een medische check-up door Sealife bleek dat er niets mis was met het dier – althans niet fysiek.

Het aantal zeehonden door Sealife opgevangen doorheen de jaren; de 'andere soorten' waren Klapmutsen (1999, 2000 en 2003 (2)), en in 2003 een Zadelrob.

Zeehonden met stukken uit hun bontjas

In november en december bereikten ons wat verontrustende berichten. Van de pakweg 25 zeehonden die frequent de haven van Nieuwpoort en de rechteroever van de IJzermondig gebruikten als rustplaats, vertoonden ten minste zes dieren uitgebreide en opvallende verwondingen. Op sommige plekken ontbrak hun bontjas volledig, en waren één of meerdere halvemaanvormige stukken geïnfecteerde huid zichtbaar. Omdat we geen dood dier tot onze beschikking hadden om deze chronische verwondingen grondig te bestuderen, vroegen we raad bij dierenartsen en zeehondenverzorgers in binnen- en buitenland: misschien kenden zij dieren met gelijkaardige verwondingen, en kenden ze de oorzaak?

We kregen enkele reacties uit het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Frankrijk. Men kende wel enkele gevallen, maar geen oorzaak. Enkele onderzoekers hadden luizen ontdekt op zeehonden met huidinfecties, en die dieren had-

den ook wat haar verloren. Vooral in kolonies van Grijze zeehonden stelde men wat kaalheid vast. Vaak hadden de dieren vervelende puisten die irritatie veroorzaakten en geïnfecteerd raakten. Er kunnen inderdaad luizen voorkomen op zeehonden: Echinophthiriidae. Bloeddorstige insecten die zich hebben aangepast aan een extreem leven op de pels van aquatische zoogdieren, waaronder zeehonden. Het zijn de enige insecten die parasiteren op gastheren in zee. Ze klampen zich met hun haakpoten stevig vast aan de gastheer wanneer die het water in gaat, en ze leggen hun eieren aan land.

De luizensoort die op onze zeehonden kan aangetroffen worden is *Echinophthirius horridus*. Die wetenschappelijke naam spreekt al boekdelen. Je zal ze maar hebben. Dat dit diertje nog maar 1 keer gemeld werd bij ons, in 2005 op een Gewone zeehondenpup⁷, heeft mogelijk niets te maken met zijn zeldzaamheid, wel met zijn formaat en onze interesse voor deze onop-

vallende parasiet. Ze worden amper enkele mm lang en laten vermoedelijk snel los na de dood van hun gastheer. De luizen veroorzaken meer dan wat irritatie. Men stelde vast dat ze onder meer drager waren van de bacterie *Bartonella*, verantwoordelijk voor de kattenkrabziekte, en, nog erger, van larvale stadia van de zeehondenhartworm *Acanthocheilonema spirocauda*.

Omdat de verwondingen vooral rond de buikstreek voorkomen, schoven sommige onderzoekers de theorie van *contact dermatitis* naar voren. Mogelijk waren de dieren in contact gekomen met een irriterende stof. Daarbij dacht men aan olie of aan resten van giftige stoffen in oude munitie die op of nabij rustplaatsen van zeehonden ingegraven was. Anderen waren van mening dat ze kleine wondjes opgelopen hadden door het schuren tegen voorwerpen met scherpe randen, waarna die wondjes infecteerden. De ontsteking zelf werd beschreven als een 'epidermiolyse zonder etter', met als oorzaak een virus of een schimmel. In Nederland had men enkele tientallen jaren geleden iets gelijkaardig vastgesteld bij piepjonge zeehondjes die vaak verstoord werden: ze liepen kleine wondjes op in de buurt van de navel, en die wondjes raakten ontstoken.

Die scherpe 'voorwerpen' waar de zeehonden bij ons zich mogelijk aan verwonden, zouden wel eens Pacifische oesters kunnen zijn. Die oester komt al decennia voor in ons land, en veroorzaakt overlast in havens en aan sluis-

deuren. Ook op strandhoofden kunnen mensen zich eraan verwonden, en op vele plaatsen in havens vormt deze invasieve, niet-inheemse diersoort uitgebreide riffen die vrij liggen bij laagtij. Ook zo in Nieuwpoort, waaronder op de favoriete botenhelling van de zeehonden. Het is opvallend dat zeehonden in Oostende, die op zand liggen, die verwondingen niet hebben.

Pacifische oesters op de schuine helling in de haven van Nieuwpoort waar zeehonden rusten.

Onze voorlopige conclusie over de achtergrond van de huidinfecties is dus dat we het (nog) niet weten; een plausible theorie is dat het ontstekingen van de huid zijn nadat de dieren zich verwonden bij het glijden over oesters. Er zijn nog enkele andere theorieën, maar we krijgen waarschijnlijk pas echt uitsluitsel na het onderzoek van een getroffen dier dat dood aanspoelt of van een dier in een opvangcentrum. En dan is het misschien nog altijd niet mogelijk om de oorzaak van de infectie te achterhalen.

Een gewone zeehond met de typische halfvemaanvormige huidletsels (Nieuwpoort, 12 december)

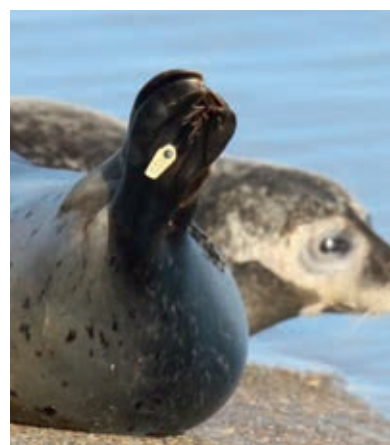
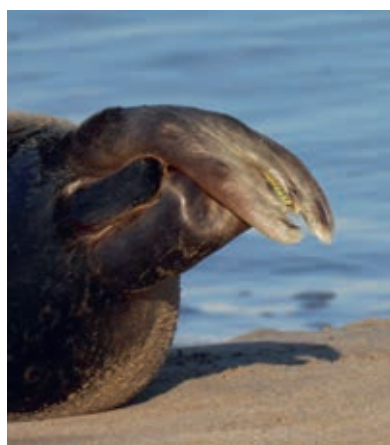
Dieren met een merkplaatje

Zowel bij ons als in het buitenland krijgen zeehonden die in opvang belanden een merkplaatje in de achterflipper (een 'tag'). Dankzij die tag kunnen verzorgers na de vrijlating af en toe nog eens iets vernemen over het dier dat ze enkele maanden onder hun hoede hadden. Natuurlijk is deze informatie ook voor onderzoekers interessant. *Wat doen vrijgelaten zeehonden? Waar zwemmen ze naartoe, en blijven ze na hun vrijlating nog lang in leven?*

In 2025 mochten we zeehonden verwelkomen die ooit verzorgd waren in Nederland, Frankrijk en Engeland. Enkele dieren bleven maar een paar dagen hangen in Nieuwpoort of Oostende, andere vele maanden. 'Britse' dieren die gere-

geld gezien werden in Oostende waren 'Geodude', 'Weedle', en 'Onion'. Geodude en Weedle waren als pups opgevangen in zuidoost Engeland in de zomer van 2024. Onion was wat ouder: dit dier was al in december 2022 vrijgelaten bij Skegness. Ook een Frans dier koos eind 2025 voor Oostende. 'Lipoutou' was pas eind augustus vrijgelaten te Veulettes sur Mer.

Er kwam ook wat minder goed nieuws. De 'Belgische' Grijze zeehond met tag BE540 werd op 29 mei dood aangetroffen op het strand van Vlissingen (Nederland). Het dier was al in 2019 als jong zeehondje opgevangen door Sealife. Een bewijs dat dieren het nog lang goed kunnen doen na hun vrijlating.

Dode zeehonden op het strand

In 2025 registreerden we 56 dode zeehonden. Daarbij tellen we de vijf dode zeehonden niet mee die drijvend voor onze kust gezien werden, noch een drijvende dode Zeehond in de Schelde te Baasrode. Er waren 11 Gewone zeehonden, 26 Grijze en 19 zeehonden die we niet tot op soort konden brengen omdat ze niet verzameld werden of te zwaar ontbonden waren. Kleine diertjes van amper 85 cm lang, maar ook grote Grijze mannetjes van meer dan 2 m. We verzamelden negen Gewone en 11 Grijze zeehonden voor verder onderzoek. De meeste dieren waren een natuurlijke dood gestorven; in die autopsieverslagen lezen we verregaande vermagering, en veel parasieten en ontstekingen.

Drie jonge dieren zijn gestorven door een 'trauma': ze hadden schedelfracturen en geassocieerde bloedingen die aantonen dat de verwondingen opgetreden zijn rond het tijdstip van de dood. Van minstens één van die dieren, een Gewone zeehond van 50 kg, was duidelijk dat de schade aan de kop het gevolg was van een beet, waarschijnlijk toegediend door een Grijze zeehond. Van vier Grijze zeehonden werd incidentele vangst in visnetten genoteerd als vermoedelijke doodsoorzaak. Dat was onder meer het geval voor een kolos van 2,46 m lang en 222 kg zwaar: dit Grijze zeehondenmannetje had in de nek een grote bloeditstorting, en onderzoek van de longen wees op verdrinking.

In Nederland krijgen rustende pups op het strand vaak een kort onderzoekje. Als blijkt dat ze geen opvang nodig hebben, markeert men ze met kleur zodat hulpdiensten niet meerdere keren voor hetzelfde dier hoeven tussen te komen. Een dier dat oranje gemarkeerd was in Nederland op 3 maart deed het niet zo goed: een week later overleed het op het strand van Middelkerke. Uit de autopsie bleek dat het heel wat parasieten had in de longen en het spijsverteringsstelsel. Men vond in het dier rondwormen: de Kabeljauwworm (*Pseudoterranova decipiens*), de Zeehondenlongworm (*Otostrongylus sp.*) en *Contraecum osculatum*, en ook stekelsnuitwormen *Corynosoma spp.* Door het

eten van rauwe vis kunnen ook mensen met de meeste van deze wormen besmet raken.

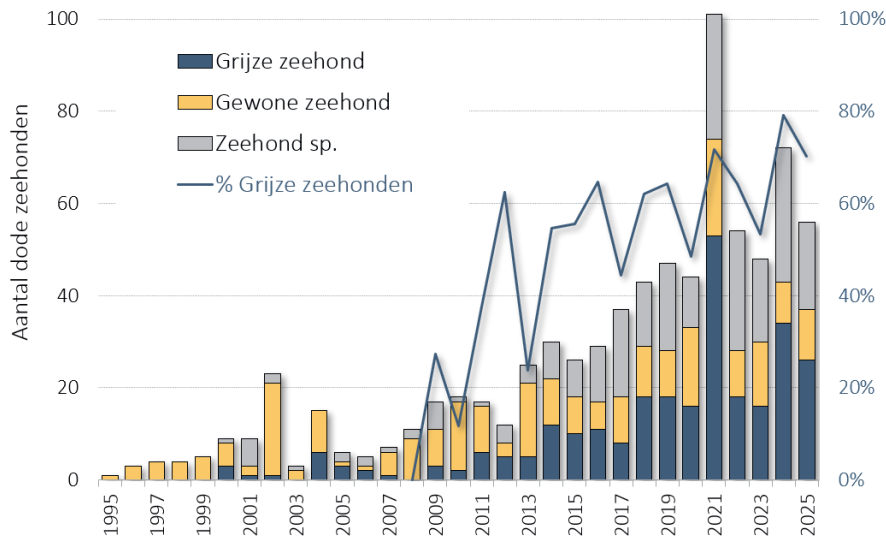
Het is niet altijd een pretje om een dode zeehond van het strand te verwijderen ... (boven). Een oranje gemarkeerde zeehond die dood op het strand lag op 11 maart (onder) werd er een dag eerder nog bewaakt door leden van het NorthSealTeam.

Dodelijke visjes

Drie Gewone zeehonden kwamen wat ongelukkig aan hun einde. Uitwendig leek er niets mis mee: het waren op het eerste zicht toen ze dood gingen gezonde, volwassen dieren geweest van respectievelijk 98, 94 en 87 kg zwaar. Ze waren aangespoeld op 14 april in Koksijde, op 5 mei in Oostende en op dezelfde dag in Bredene. Het bleek om vrouwtjes te gaan, alle drie drachtig van bijna volgroeide jongen: ze waren in hun 7^e of 8ste maand. De foetus van het eerste dier was 63 cm lang en woog 5,2 kg, die van de andere dieren was 75 cm lang. De doodsoorzaak van de drie dieren: verstikking in een vis – een Tong in de luchtpijp! Het dier van Koksijde, ruim 1,5 m lang en met een gezonde speklaag

van 5 cm, en net niet onze zwaarste Gewone zeehond ooit, was gestorven door het inhaleren van een visje van 16 cm lang. Bij die van Oostende zat een visje van 12 cm vast bij de bifurcatie (splijtsing) van de luchtpijp. Het is een

onverwachte en wat trieste doodsoorzaak die we al eerder zagen bij zeehonden: een vis in de luchtpijp, of een vis die te groot is en de mondholtte volledig blokkeert. In de meeste gevallen ging het daarbij om de erg lenige Tong⁸.

Aantal dode zeehonden (zonder zeehonden op zee aangetroffen en niet aan land gebracht, en zonder dieren gestorven te Sealife) tussen 1995 en 2025, en percentage Grijze zeehonden tussen 2008 en 2025.

HPAI

In eerdere rapporten hadden we het al even over de dreiging van HPAI: het *hoog pathogeen vogelgriepvirus*. Het virus, dat een erg besmettelijke en dodelijke infectie veroorzaakt bij vogels, heeft de sprong gemaakt naar zoogdieren, waaronder ook zeezoogdieren. Wereldwijd richtte het virus in kolonies van zeeolifanten en zeeleeuwen een ravage aan: tienduizenden dieren zijn er gestorven. En recent testten een dode Walrus en een IJsbeer positief in het Noorse Spitsbergen.

Het probleem is dat het virus gemuteerd is: het verspreidt zich niet meer enkel via vogels, maar ook tussen zeezoogdieren onderling. In Enge-

land testten al heel wat zeehonden positief, en ook in Nederland stelde men eind 2025 het virus vast bij een dode zeehond.

Om zeehonden en hulpverleners te beschermen, hanteert Sealife Blankenberge een strikt protocol. Vóór een zeehond in nood opgevangen wordt, test men het dier op de aanwezigheid van het virus. Tot de resultaten beschikbaar zijn, blijft het in quarantaine. Ook bij aangespoelde, dode dieren nemen we standaard stalen om de eventuele aanwezigheid van dit virus op te volgen. Want dit is ook voor de volksgezondheid belangrijk. Tot nu zijn bij ons geen positieve gevallen vastgesteld.

Dalend aantal Gewone zeehonden in de Noordzee?

Het stijgend aantal zeehonden dat bij ons komt rusten, staat wat in contrast met het aantal Gewone zeehonden in de Waddenzee: dat daalt na decennia van herstel. Wetenschappers tasten in het duister over de mogelijke oorzaken. Het aantal geboortes blijft hoog, maar het aantal volwassen dieren daalt. Men vermoedt dat veel jonge zeehonden nooit volwassen worden. Ze verdwijnen op zee, zonder ergens anders op

te duiken. De dieren trekken nu verder de zee op en blijven daar langer, mogelijk omdat ze minder voedsel vinden in de buurt van de grote kolonies. Verder op zee staan ze meer bloot aan uitputting, predatie en verstrikking in visnetten, en de kans dat dode dieren aanspoelen wordt kleiner. Werelderfgoedcentrum Waddenzee en de Universiteit Utrecht zijn, met steun van WWF, een onderzoek gestart.

Bezoek uit het Hoge Noorden

Het was al een tijdje geleden dat we nog eens een bezoeker uit het Hoge Noorden mochten verwelkomen. De vorige gasten waren onvergetelijk: een Narwal in 2016 en een jaar later een Groenlandse walvis. Op 21 augustus dook een veel bescheidener verschijning op. Zonder de oplettendheid van iemand van het Instituut voor Natuurwetenschappen was die mogelijk aan onze aandacht ontsnapt. Toen het dier op foto werd herkend, was het alweer verdwenen.

In eerste instantie leek het helemaal niet zo bijzonder. Zeehonden zijn hier al lang geen zeldzaamheid meer. Altijd leuk om er eentje te spotten ten oosten van de haven van Oostende, maar geen wereldnieuws. En dit *leek* een jonge Grijze zeehond. Niet dus. Pas de volgende dag, toen foto's op sociale media circuleerden, werd duidelijk dat het om een veel zeldzamere soort

Klapmutsen in België

Waarom deze jonge Klapmuts de verre reis naar Oostende gemaakt heeft, blijft voor altijd een raadsel. Het is verleidelijk te denken aan veranderingen in zijn leefgebied, maar dat kunnen we natuurlijk niet aantonen. Af en toe krijgen we een Arctische ambassadeur op bezoek. We gebruiken die graag om het verhaal te vertellen over een veranderend ecosysteem, over smeltend zee-ijs, en over de gevolgen daarvan voor de hele planeet.

Dit was niet de eerste keer dat een Klapmuts langskwam. Er waren er al in 1987, 1999, 2000 en 2003. De eerste was meteen de bijzonderste: een vrouwtje, een jaar of zo oud, zwom via de Schelde de binnenwateren op⁹. Men zag het

ging: een Klapmuts. Een dier dat thuishoort in de ijsskoude wateren van het Noordpoolgebied. De grootste populaties bevinden zich in Groenland en Canada, maar er zijn er ook enkele rond het vulkanische eiland Jan Mayen (Noorwegen). Klapmutsen worden geboren tussen maart en mei: onze bezoeker was dus slechts enkele maanden oud. Hun zoogtijd is opmerkelijk kort — de kortste van alle zoogdieren. In amper vier dagen krijgen de pups zoveel vetrijke melk binnen dat hun gewicht bijna verdubbelt. Daarna zijn ze zelfstandig. Jonge klapmutsen, zoals ons Oostendse dier, hebben een blauwgrijze rug en een lichte buik en worden daarom ook wel '*blauwruggen*' genoemd. De indrukwekkende '*klapmuts*' — een huidzak die volwassen mannetjes opblazen tot de grootte van hun kop — is bij jonge dieren nog niet zichtbaar.

Inspanningen van de vele natuurliefhebbers die het strand afzochten om nog een glimp van het dier op te vangen, bleven vruchteloos. Toch kennen we het trieste lot van onze jonge bezoeker. Na zijn verschijning in Oostende dook hij op 1 september op, duidelijk verzwakt, bij Rockanje, op Goeree-Overflakkee (Zuid-Holland). Het dier werd overgebracht naar het opvangcentrum A Seal, maar daar is het amper een dag later overleden.

eerst zwemmen bij Gent, en daarna bij Brugge. Later slaagde men erin om het te vangen, heel ver stroomopwaarts bij Doornik. Na een kort verblijf in de Antwerpse Zoo werd het overgebracht naar het Zeehondencentrum Pieterburen. Daar is het na enkele dagen gestorven.

Ook de andere Klapmutsen waren jonge dieren: een mannetje in Heist (1999), een vrouwtje in Knokke (2000) en een mannetje in Middelkerke (2003). Alle drie verzwakte dieren die men verzorgde in Sealife Blankenberge. Enkel het dier uit 1999 overleefde zijn zuidelijke omzwervingen. Het kreeg in januari 2000 een lift naar het noorden van de Noordzee aan boord van de Godetia, een vaartuig van de Marine¹⁰.

Even terug naar de Orka van 2023

Het skelet van Orka Reveil

U herinnert zich nog wel de Orka die in 2023 aanspoelde in De Panne. Het nieuws liet niemand onberoerd. Sindsdien werd reikhalzend uitgekeken naar de komst van het skelet. In 2024 vierde Koksijde al de terugkeer van Potvis Valentijn, en op 28 juni 2025 was het eindelijk de beurt aan De Panne voor een feestje.

Het Orkaskellet, vakkundig geprepareerd en gemonteerd door medewerkers van de Universiteit Gent, werd plechtig onthuld als permanente blikvanger boven de onthaalruimte van bezoekerscentrum Duinpanne. Het imposante skelet zweeft nu als stille getuige boven de bezoekers en nodigt uit tot verwondering en reflectie. Met deze opstelling krijgt een uitzonderlijke Belgische stranding niet alleen een duurzame museale bestemming, maar ook een structurele rol in publiekswerking en kennisdeling rond zeezoogdieren.

De gedeputeerde van de Provincie West-Vlaanderen sprak de hoop uit dat deze bijzondere aanwinst nog meer bezoekers naar het centrum zal lokken. Dat brengt immers in de tentoonstelling een heldere en actuele boodschap: het zorg dragen voor onze zee, ons strand en onze duinen is belangrijk. Tegelijk benadrukt ze het

belang van wetenschappelijk onderzoek om de mysteries van de zee verder te ontrafelen.

De stranding van de Orka inspireerde schrijfster Sarah Decadt: ze schreef een warm verhaal over de zee, over dromen, en over durven loslaten¹¹.

Orkagenen en -darmen

Omdat het dier van 2023 zo vers was, kon men heel wat bijkomend onderzoek uitvoeren. We zijn altijd wat ongeduldig om de resultaten daarvan te ontvangen, maar wetenschap vraagt tijd. Tijd om stalen te analyseren en tijd om alles zorgvuldig te verwerken in wetenschappelijke publicaties. Want onderzoekers willen niet alleen publiceren, ze moeten dat ook doen. *'Publish or perish'* heet dat: de grote druk om te publiceren om een loopbaan uit te bouwen en financiering van onderzoek te verzekeren.

Wat we nu al weten, en wat we ook vermoedden, is dat de Orka afkomstig was van de populatie die leeft in de Noord-Atlantische Oceaan, van Noorwegen tot IJsland en het oosten van Groenland. Het onderzoek van het DNA van het dier kon dit aantonen¹². Die Orka's eten vooral

vis en de mannetjes in die populatie blijven wat kleiner dan die uit andere populaties.

Aan de Universiteit Leuven loopt een uniek onderzoek naar de micro-organismen in de darmen van zeezoogdieren. Daarvoor bemonsterden men tijdens de autopsie van de Orka in 2023 de darm, het hele eind van de twaalfvingerige darm, de nuchtere darm, de kronkeldarm en de dikke darm tot het rectum¹³. Nog niemand had dit eerder gedaan bij de Orka. Het is zeer gespecialiseerde materie, en we proberen hier eenvoudig uit te leggen waarom dat interessant is, ook voor de mens.

Het microbioom van de darm is een enorme gemeenschap van bacteriën, schimmels, virussen en gisten. *Darmflora* is een wat verouderde benaming die vaak enkel naar bacteriën verwijst.

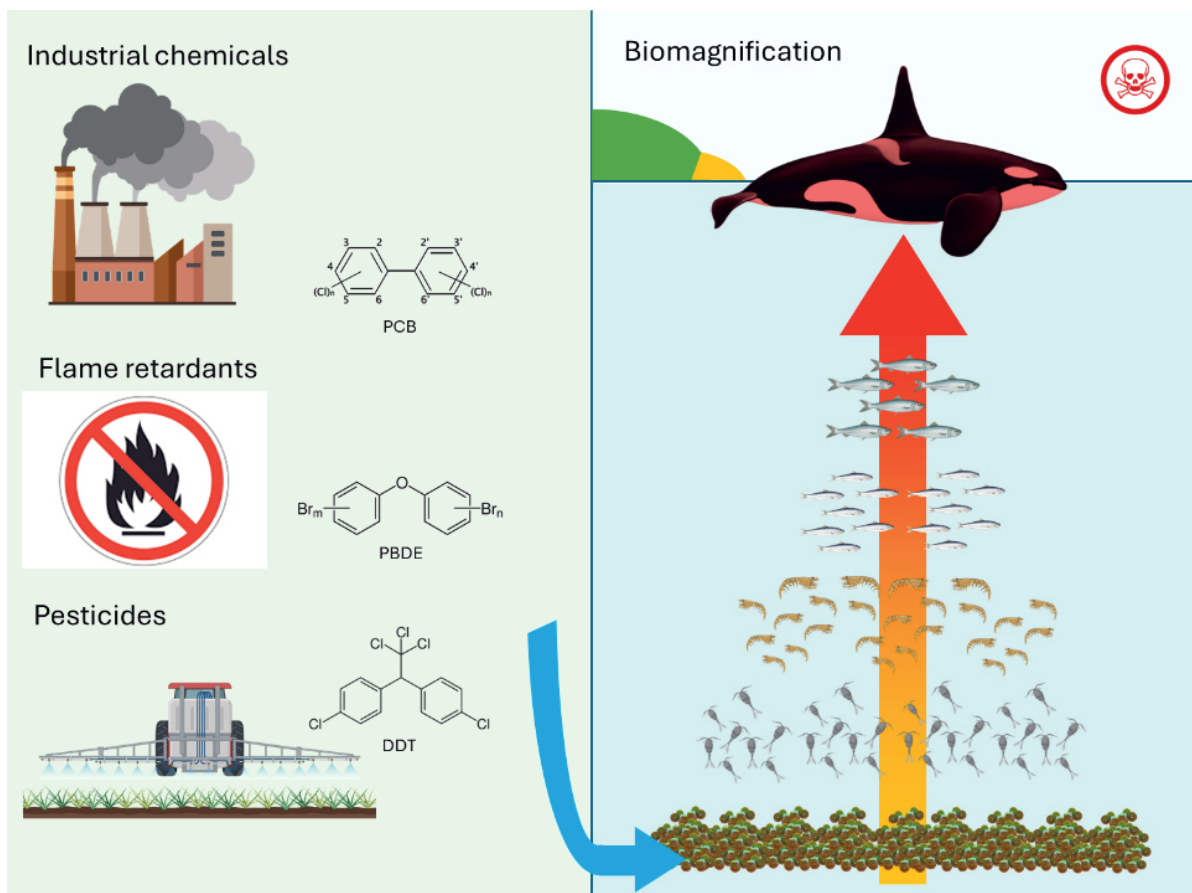
Bij de mens weet men al langer dat het darm-microbioom een grote rol speelt bij het ondersteunen van de spijsvertering, bij de opname van voedingsstoffen en, in het algemeen, bij de gezondheid van het lichaam. In de *Triangle of Death*, een regio in Zuid-Italië waar, illegaal, grote hoeveelheden van erg giftige dioxines gestort werden, kwamen agressieve kankers veel frequenter voor dan op andere plaatsen. Onderzoek in die regio toonde aan dat het microbiom van de lokale bevolking meer bacteriën bevatte die in staat waren giftige stoffen zoals dioxines gedeeltelijk af te breken¹⁴.

Het bijkomend onderzoek van de Orka van De Panne screent het microbiom gericht naar het voorkomen van genen in de bacteriën die coderen voor eiwitten die ervoor zorgen dat persistente stoffen afgebroken worden. Persistente stoffen zijn chemische verbindingen die normaal niet in de natuur voorkomen, en slechts heel langzaam afbreken. Ze zijn vaak schadelijk voor het milieu en kunnen zich ophopen in levende organismen, doorheen de voedselketen. Voorbeelden van persistente stoffen die we nog

altijd in zee terugvinden zijn DDT, een insecticide, en PCBs, stoffen die gebruikt werden in onder meer koelkasten. Intussen is hun gebruik al decennialang verboden, maar ze komen nog altijd in hoge concentraties voor in zeezoogdieren zoals de Orka.

Orka's worden als toppredator in belangrijke mate blootgesteld aan pollutanten – vandaar het onderzoek. Het zou heel nuttig zijn dat het microbiom van de Orka van De Panne, die zich vermoedelijk vooral met vissen zoals Zalm en Haring voedde, vergeleken kan worden met het microbiom van Orka's die rond Gibraltar leven. Die voeden zich vooral met de meer verontreinigde Blauwvintonijn. Van die populatie blijven er nog slechts 35 dieren over, en als één van de mogelijk redenen voor hun bedreigde status vermeldt men verontreiniging¹⁵.

Anderzijds kan een karakterisatie van het microbiom ook licht werpen op de herkomst van gestrande dieren: bij baleinwalvissen kon men aantonen dat soorten met een verschillende voedsel- en migratiestrategie een erg verschillend microbiom hadden¹⁶.

Orka's maken zich niet populair

In het begin van de jaren 1990 waren Orka's echte publiekslievelingen. Keiko, de ster uit de Free Willy-films, stal de harten van jong en oud. Vandaag is dat imago, vooral in het gebied tussen Marokko en de Golf van Biskaje, flink bekoeld. Orka's halen daar om een heel andere reden het nieuws, ook bij ons¹⁷. “Groep van 12 Orka's vallen een boot aan” blokletterden de kranten in augustus 2024. Het zeilvaartuig in kwestie had een Belgische vlag. De opvarenden uit Mechelen kwamen er met de schrik vanaf, maar het vaartuig liep wel averij op.

Leden van de *Gladis pod* rammen al sinds mei 2020 vaartuigen. Intussen zijn al honderden incidenten gemeld. Enkele zeilboten en minstens twee vissersvaartuigen zijn zelfs gezonken. Een beschadigd Nederlands vaartuig kon nog net de kust halen, waar het op het strand kapseisde. De bemanning kon telkens gered worden, maar de onrust is groot. *Wie zijn deze Orka's? Wat doen ze, en wat drijft hen?* Het zijn vragen die wetenschappers, zeilers, reddingsdiensten én de media bezighouden.

Orka's behoren tot de meest intelligente dieren op aarde. Ze leven in hechte sociale groepen, zogenaamde pods, van meestal vijf tot 20 dieren. Elke pod heeft zijn eigen 'dialect' van klik- en fluitgeluiden waarmee de dieren met elkaar communiceren. Die communicatie is cruciaal tijdens de jacht, maar blijkbaar ook bij het aanvallen van schepen. Ze omsingelen het vaartuig, rammen de romp en proberen het roer te beschadigen. Opvallend is dat daarbij vaak een volwassen vrouwtje het voortouw neemt, bijgestaan door haar dochters en zussen¹⁸.

Over het waarom bestaan verschillende theorieën. Men verklaart het meestal als spelgedrag: een prikkelende activiteit zonder ander doel dan vermaak. National Geographic vergeleek deze kleine groep Orka's met verveelde tieners, hangjongeren met een drang naar zinloze destructie¹⁹. Omdat het gedrag niet lijkt te draaien om voedsel, en het niet echt agressief lijkt, zijn andere verklaringen – zoals verdediging of het aanleren van jachttechnieken – minder waarschijnlijk. Toch sluiten onderzoekers niet uit dat ze hun leefgebied willen beschermen tegen steeds drukkere scheepvaart²⁰. Ook

mogelijk is dat ze nu meer tijd hebben om te spelen omdat Blauwvintonijn, hun favoriete prooi, weer toeneemt. Een wat wildere hypothese stelt dat voor de kust van Marokko een Orkakalf gestorven is na een aanvaring met een vaartuigje – en dat de Orka's dat nooit vergeten zijn. Overigens kennen we nog wel dieren met een zekere intelligentie die zich *destructief* gedragen. De Kea, een papegaai uit Nieuw-Zeeland, trekt in groep graag ruitenwissers en rubberen dichtingen van geparkeerde auto's kapot. Zowel voor de veiligheid van zeilers als voor het voortbestaan van deze Orka's is het belangrijk dat dit gedrag stopt. De publieke opinie keert zich tegen de dieren. Daarom wordt gezocht naar oplossingen zoals geluid dat Orka's op afstand houdt en seizoensgebonden vaarbeperkingen in risicogebieden. Tegelijk is dit fenomeen wetenschappelijk bijzonder interessant omdat het unieke inzichten biedt in de intelligentie, emoties en sociale complexiteit van deze indrukwekkende zeedieren.

Deden ze dat vroeger ook?

De Orka's van de *Gladis pod* zijn de enige ter wereld die systematisch vaartuigen aanvallen. Enkele recente '*close encounters*' met Orka's in de Caraïben waren veel minder gewelddadig dan deze langs de Europese kusten. Maar iemand dook naar aanleiding van de incidenten een oud verhaal op dat wel aan gelijkaardig gedrag doet denken. In de zesde eeuw beschreef de Griekse geschiedschrijver Procopius een monsterlijke walvis, *Porphyrios*, die decennia lang schepen tot zinken zou hebben gebracht in de buurt van het huidige Istanbul²¹. Zelfs keizer Justinianus kon het mysterieuze zeewezen niet stoppen. Uiteindelijk zou het tijdens een jacht op dolfijnen gestrand zijn nabij de monding van de Sakarya-rivier in de Zwarte Zee en door dorpsbewoners gedood zijn.

Of *Porphyrios* echt heeft bestaan, weten we niet. Misschien is het slechts een legende, was dit helemaal geen Orka²², of waren het doorheen de tijd meerdere dieren. Net zoals we nog altijd niet goed begrijpen waarom Orka's boten rammen, blijft ook de ware identiteit van *Porphyrios* wellicht voor altijd een mysterie^{23;24}.

Uit de oude doos

Een oud walvisskelet duikt weer op

Tijdens metingen van sedimentatie en erosie in de IJzermonding stootten medewerkers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek eind december op een bijzondere vondst: een oud en sterk verweerd walvisskelet. We wisten van het bestaan van dit skelet, maar het was al jaren geleden dat iemand het nog gezien had. En het gaat niet om het skelet van zomaar een walvis. Het dier blijft wat mysterieus, want het werd nooit grondig onderzocht.

De resten zijn afkomstig van een dode walvis die op 17 september 1984 opgemerkt werd op zee. De bemanning van de jetfoil, een snelle draagvleugelboot die pendelde tussen Oostende en Dover, rapporteerde het dobberende kadaver aan de kustwacht. Het werd naar de haven van Nieuwpoort gesleept en begraven op de rechteroever van de IJzermonding. Daarbij speelde een markante figuur een rol: John Jacques, die toen in het legendarische 'Mosselkot' woonde, het huis aan de ingang van het huidige natuurreservaat dat in 2005 werd afgebroken. Hij was er maar liefst 28 jaar lang verantwoordelijk voor

het onderhoud van het gebied – en dat betekende blijkbaar ook het opruimen van aangespoelde, dode zeedieren.

De ontbinding van de 7,9 m lange walvis zette snel door, en dus moest die dringend weg. In die tijd had de staat nog geen verplichtingen om zo'n vondsten wetenschappelijk te laten onderzoeken, en snel begraven was de enige optie. Sociale media, waarmee geïnteresseerde onderzoekers vandaag meteen bereikt kunnen worden, waren er nog niet. En zo verdween deze raadselachtige walvis uit het zicht ... tot hij nu, tientallen jaren later, zijn verhaal opnieuw een klein beetje prijsgeeft.

Het verhaal draait vooral om één grote vraag: *welke walvis was dit nu eigenlijk?* Vast staat dat het geen Dwergvinvis was, want de typische witte vlekken op de borstvinnen ontbraken. Eerst kreeg het dier de stempel van *Gewone vinvis*, een soort die af en toe bij ons terecht komt²⁵. Dat leek logisch, tot enkele buitenlandse experts de enkele beschikbare foto's nader onderzochten. Die toonden aan dat deze eerste inschatting waarschijnlijk niet klopte. En dan zitten we plots met een veel zeldzamer dier.

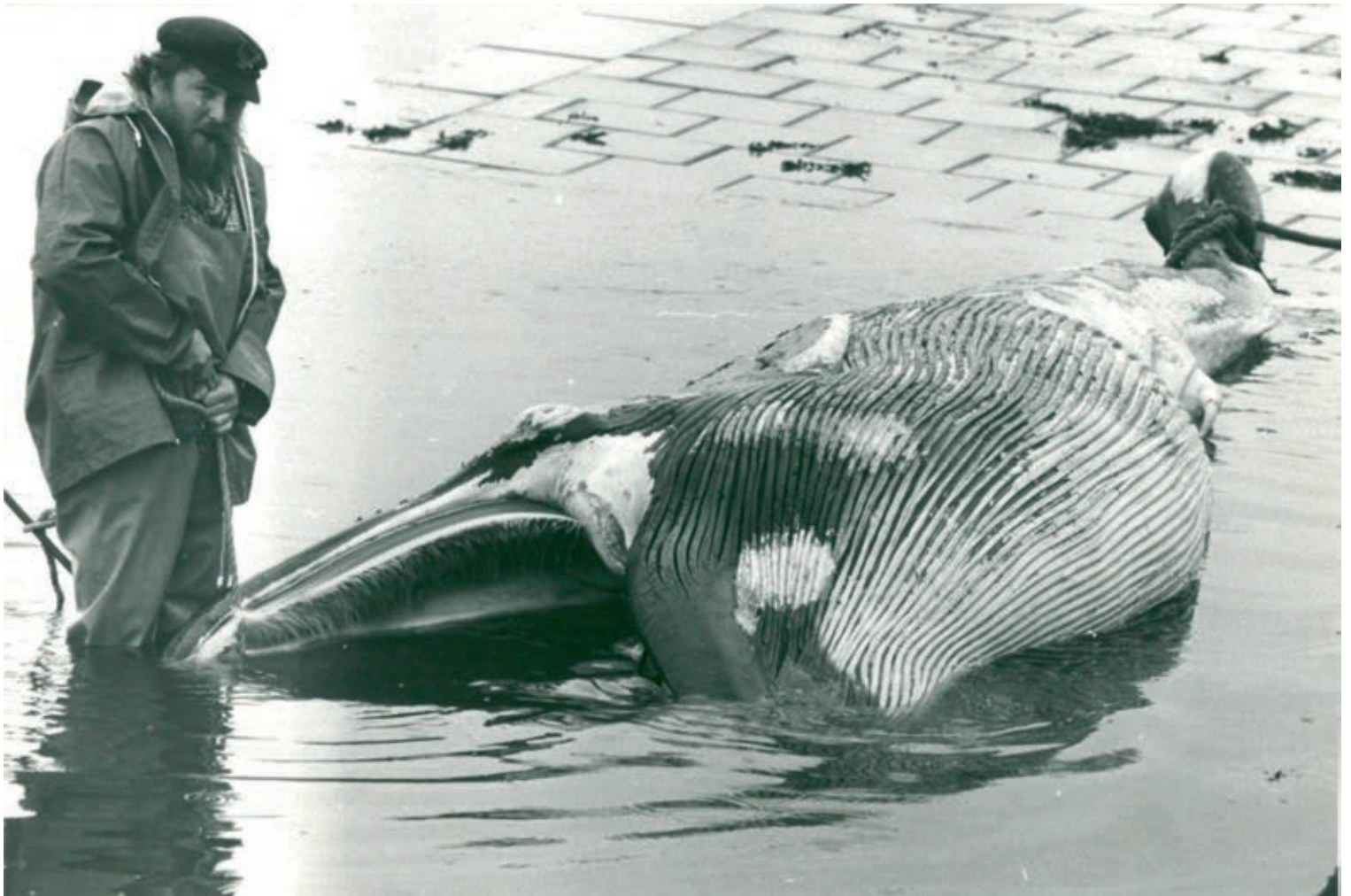

Mogelijk was dit een Noordse vinvis, of zelfs een Bryde vinvis: soorten van de open zee die slechts uiterst zelden eens in de Noordzee aangetroffen worden. De Noordse vinvis komt vooral voor in koude en gematigde oceaangebieden, terwijl de Bryde vinvis net thuis is in warme en

tropische wateren. Van die laatste vond men er ooit één in Denemarken²⁶. Bij ons was geen van beide soorten ooit geregistreerd.

De foto's toonden 'witte franjes' aan de baleinen en 'donkere lippen en mondhoek'; op basis

daarvan werd de identificatie bijgesteld naar 'Noordse vinvis'²⁷. Toch blijft er onzekerheid: de twee soorten lijken sterk op elkaar. Alleen genetisch onderzoek zou eventueel uitsluitsel kunnen geven — en dan blijft de vraag of men nog voldoende DNA zal kunnen vinden in het skelet.

Luma Wetthra

Op 23 november 2025 gaf men in Wetteren het startschot van een uniek project. Luma Wetthra herdenkt een bijzondere gebeurtenis uit 1960. In Dendermonde, en daarna in andere gemeenten langs de Schelde, deden toen geruchten de ronde over een "reusachtige vis" die de Schelde opgezwommen was. Het dier zorgde er voor de nodige commotie. Uiteindelijk werd het door de bevolking opgejaagd, en hier en daar werden schoten gelost, onder meer vanaf de brug in Schoonaarde en vanop de dijk in Dendermonde. Toen kon dat nog ongestraft, en veel meer mensen dan nu hadden een jachtgeweer in

huis. Bij het doornemen van oude kranten leren we dat geen enkel zeezoogdier veilig was in binnenwateren: overal werd erop geschoten.

Uiteindelijk wordt het dodelijk verwonde dier, volledig onder het bloed, aangetroffen in het riet bij Wetteren op 23 november, en uit het water gehaald.

In café *Den Baskuul* wordt het gemeten en gewogen: 3,5 m lang en 495 kg zwaar, droog aan de haak. Eerst wordt het getoond in de Wetterse scholen, daarna op de overdekte markt. Omdat de ontdekkers van het zeltogende dier, die er ook de eigenaar van geworden waren,

wat geld ruiken, verhuist het naar café *De Halve Maan*, waar het tegen betaling nog negen dagen te bezichtigen is²⁸. Om bederf tegen te gaan en geurhinder te beperken, besprenkelt men het met formol. Daarna verkopen ze het aan het Instituut voor Natuurwetenschappen, waar het skelet nog altijd bewaard wordt. Tijdens het uitbenen vindt men enkele kogels terug, en men stelt ook vast dat een aantal kogels dwars door het dier gegaan zijn.

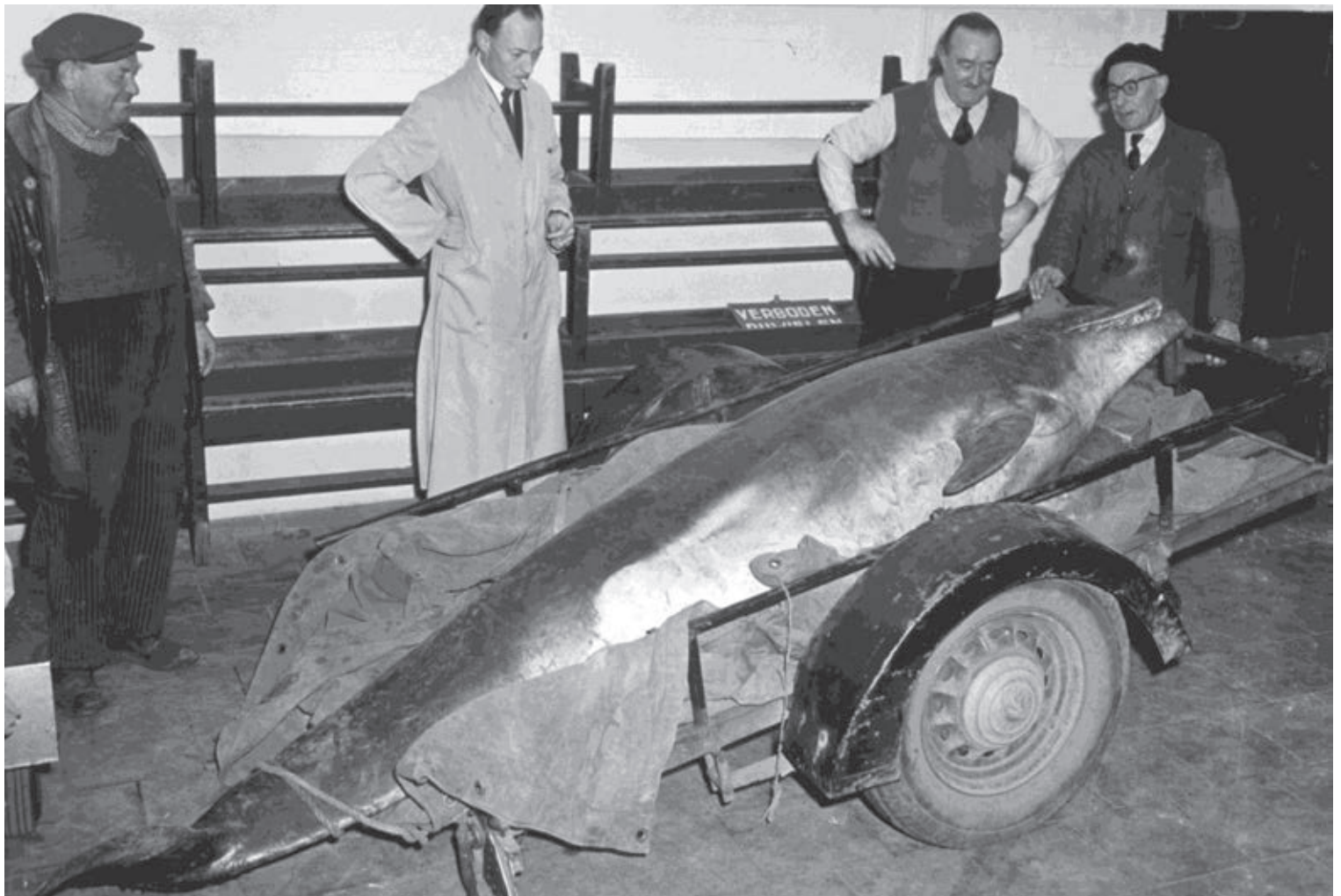
Het onfortuinlijke dier in kwestie was een Tuimelaar. Mogelijk was het één van de laatste dieren uit de kleine populatie die tot rond 1970 voorkwam tussen de Noord-Franse en Nederlandse kust van de Waddenzee²⁹. De oorzaak voor het verdwijnen van die populatie was ongetwijfeld vervuiling en overbevissing, met bijvoorbeeld het verdwijnen van Haring.

Ruim 65 jaar later wordt dit uiteindelijk trieste verhaal opnieuw tot leven gebracht in de vorm van een sfeervol lichtparcours. Eind 2025 waren

er al teasers, met doorheen Weteren enkele lichtprojecties. De apotheose volgt op 14 februari 2026 met *Luma Wetthra*: een unieke lichtwandeling die verbeelding en lichtkunst samenbrengt, en bezoekers op een bijzondere manier laat kennismaken met een markant verhaal(tje) uit de lokale geschiedenis.

De lokale raamdecoratiewinkel zag in de vangst een buitenkans om wat reclame te maken: "Zie eens hoe sterk onze gordijnen zijn!".

Wij zijn de Walvis

In 2025 startte het *Instituut voor het Onderzoek van de Betovering der Zeeën* (IOBZ) het bijzondere project *Wij zijn de Walvis*. Wim Opbrouck, bezieler van het project, lanceerde het idee om met een walvis het land door te trekken om de kwetsbaarheid van mens en natuur onder de aandacht brengen. Een injectie van troost waarin dialoog en creativiteit centraal staan, en waarbij mensen zich niet enkel in de glimmende huid van de walvis kunnen spiegelen, maar ook in zijn littekens.

De levensgrote Bultrug wordt geboren in Tongeren, in het atelier Zephyr van kunstenaar Hedwig Snoeckx³⁰ – 16 m lang, majestueus en toch kwetsbaar. Vervolgens begint de fysieke maar ook mentale reis. Via land- en waterwegen strandt de walvis op locaties met een sociaal-maatschappelijk en/of cultureel belang. Waar hij aanspoelt komen mensen samen: jong en oud, zij die zorg behoeven, zij die zorg verstrekken, cultuurwerkers en burgers. De *'Hymne van de walvis'* wordt gespeeld door een plaatselijke harmonie. Iedereen zingt mee. Daarna schildert men samen met Wim de walvis zwart. Telkens opnieuw, laag op laag. Daarbij is het de bedoeling dat dialoog en creativiteit centraal staan, en dat verhalen loskomen. Muiseren, dansen, tekenen, vertellen en luisteren. Veel mensen zijn, zoals de walvis, 'gestrand'. Ze hebben behoefte aan een gesprek, en genieten ervan hun verhaal te kunnen doen en ervaringen te delen.

Het afscheid is plechtig maar hoopvol. De walvis vertrekt, op weg naar nieuwe plekken, nieuwe steden, dorpen en wijken. En op naar nieuwe ontmoetingen en nieuwe lagen verf.

In 2025 reisde de bultrug van Oostende naar Kortrijk waar hij aanspoelde op de Special Olympics. Dan volgden Kiewit (Hasselt) – de festivalweide van Pukkelpop – en Lo-Reninge. En in 2026 zet de walvis zijn reis verder, naar Gent en naar nieuwe locaties³¹!

Een Bever op het strand?

We sluiten dit rapport graag af met een vreemde luis op het strand: een zoogdier in zee dat geen zeezoogdier is. Een zoetwaterzoogdier in een zilte omgeving. Ooit besteedden we al wat aandacht aan een dood aangespoelde Bever, maar een levende? Die hadden we nog nooit op het strand ontmoet. De primeur was op een zonnige 27 april weggelegd voor het strand van Bredene.

Het was een wat bevreemdend tafereel: het dier liep midden op de dag wat doelloos rond over het zand, nam een korte duik in het ondiepe water en het probeerde zich vervolgens wat klungelig tussen de stenen van een strandhoofd te verstoppen – de kop vooruit, en een staart die buiten de stenen bleef hangen. Het arme dier was duidelijk verzwakt en ver-

ward, en kon, trillend op zijn pootjes (het dier deed zijn naam alle eer aan), zonder moeite door de brandweer gevangen worden. Die brachten het over naar het Vogelopvangcentrum van Oostende. Daar kwam het snel terug op krachten. Twee weken later kon het dier weer vrijgelaten worden op een meer geschikte plaats: het natuurgebied Kampveld in Waardamme (Oostkamp).

Waar de Bever vandaan kwam, is niet duidelijk. Enkele jaren geleden is de soort opgedoken in West-Vlaanderen, onder meer in de buurt van het kanaal Gent-Brugge. Mogelijk zwom dit dier van daaruit richting zee. Een andere Bever werd op 13 mei 2025 opgemerkt in Jabbeke, niet ver van Oostende. Dit dier zocht rustig zijn weg in de dorpskern.

Dankjewel

Het is niet mogelijk om iedereen die iets bijgedragen heeft tot dit rapport in dit dankwoord te vermelden; onvermijdelijk vergeten we personen, diensten, bedrijven of instituten. We danken hierbij alvast zij die ons waarnemingen of foto's overmaakten. Veel informatie was afkomstig van Sealife en Natuurpunt (o.a. via waarnemingen.be). Daarnaast stuurden enthousiaste natuurliefhebbers, waaronder Jean-Marc Rys, Linda Vanthournout, Hilde Saesen, Luc David, Aaron Fabrice en vele anderen ons informatie door, onder meer over zeehonden die bij ons komen rusten.

Medewerkers van diverse diensten, administraties en instituten zijn altijd enthousiast om ons te assisteren: Maritiem Informatiekruispunt (MIK), Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust, Scheepvaartpolitie, de diensten van de gouverneur van West-Vlaanderen, het Kabinet van de Minister van Noordzee, Marinebasis Oostende, Zeereddingsdiensten, dienst Marien Milieu, Agentschap Natuur en Bos (ANB), Dienst Zeevisserij, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), Opvangcentrum voor vogels en wilde dieren (VOC) Oostende, Proper Strand Lopers, surf- en yachtclubs, offshore windparken, Zeeboerderij Westdiep, POM West-Vlaanderen en de opvarenden van RV Simon Stevin. Voor de heel frequente assistentie bij het verzamelen van kadavers danken we in het bijzonder de gemeentelijke diensten, de Hulpverleningszones (brandweer) en de medewerkers van de Noodcentrale.

We danken de medewerkers en verantwoordelijken van NorthSealTeam en Sealife Blankenberge, en dierenarts Piet De Laender voor hun zorgen voor zeehonden, Bruinvissen en een Dwergvinvis. NorthSealTeam, en andere vrijwilligers die zorgen voor zeehonden op het strand, verstrekten ook nuttige informatie bij strandingen van dode dieren. Voor de interventie bij de levende Dwergvinvis vermelden we in het bijzonder de Reddingsdienst, brandweer en technische Dienst van Knokke-Heist. Lonneke IJsseldijk (Universiteit Utrecht) bezorgde de informatie over de dode Dwergvinvis in Katwijk.

Medewerkers van diverse opvangcentra in het buitenland bezorgden ons gegevens over gemerkte zeehonden (A Seal Stellendam, Zeehondencentrum Pieterburen, Association CHENE, Réseau National d'Echouage (RNE), Natureland Skegness en East Winch Wildlife Centre (RSPCA)). Jaap van der Hiele bezorgde ons informatie over de Klappmuts en andere dieren die aanspoelden in Zeeland, en Peter Evans (Seawatch Foundation) keek foto-databases van Tuimelaars na.

Frederic Van Lierop (INBO) meldde de vondst van het oude walvissenskelet in Nieuwpoort, en Wouter Rommens en Wesley Poelman bezorgden ons informatie over Luma Wetthra.

Dierenartsen van de universiteiten van Gent en Luik (onder meer Pieter Cornillie, Koen Chiers en Thierry Jauniaux) stonden in voor de autopsie van de aangespoelde dieren. Sciensano analyseerde stalen voor de aanwezigheid van hoog-pathogeen vogelgriepvirus.

De tussenkomst bij de Gewone dolfijn in de Schelde was een voorbeeld van een ongeplande, maar vlotte samenwerking tussen Natuurpunt Waasland, VOC Brasschaat-Kapellen, ANB, het KBIN, de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord & Kempen en de brandweer van Antwerpen.

We danken Julie De Weirdt en Emanuel Demey (Duinpanne) voor bijdragen aan de tekst van het Orka-skelet. Broos van de Moortel informeerde ons over het project rond het microbioom van de Orka.

Tania Berkovitch en Saskia Westerduin informeerden ons over het project *Wij zijn de Walvis*. Het kwam tot stand met steun van het Streekfonds West-Vlaanderen, de Koning Boudewijn Stichting, Zephyr en de vele lokale besturen, middenveldorganisaties, kennisinstellingen en bedrijven.

Ten slotte willen we vermelden dat het zonder collega's binnen het Instituut voor Natuurwetenschappen niet mogelijk zou zijn om dit werk te blijven uitvoeren. Talrijke collega's assisteerden bij het ophalen van dode dieren. Medewerkers van SURV assisteerden bij de luchtsurveys. Annelore Van Nieuwenhove en Jean-Baptiste Merveille lazen de tekst na, en verzorgden de kaartjes van de luchtsurveys, Sébastien Legrand zorgde voor de simulaties van de drift van dode dieren en Yolande Maes en Bieke Ryckebusch waren onmisbaar voor technische en administratieve assistentie.

Bronvermelding foto's en illustraties

Voorpagina: Danny Declercq (zeehonden in Nieuwpoort); p.2 van links naar rechts, boven naar onder: zicht op Groenland, NASA Goddard Space Flight Center from Greenbelt, MD, USA (Wikimedia Commons 51483735); Jan Haelters (SURV); C-Power; Jan Haelters; brandweer; Marc Raes; Dirk R.; Dirk R.; Jan Haelters; PVDK/Belga; Jan Haelters; Inge Demey (Proper Strand Lopers); p.3: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=76051>, based on NASA images; p.6: Bob Rumes; p.7: René Maes; p.8 boven: Geert Steel; p.8 onder: C-Power; p.9, p.10 boven: Jan Haelters; p.10 onder: Patricia Senaevae; p.11: Kelle Moreau; p.14: Gil Beyen; p.15: Luc David; p.16 boven: Danny Declercq; p.16 onder: Luc David; p.17: NorthSealTeam; p.18 boven: Jean-Marc Rys; p.18 onder: Hilde Saesen; p.19 boven: Marc Raes; p.19 onder links en midden: Francis Kerckhof; p.19 onder rechts: Luc David; p.20 brandweer; p.22: Dirk R.; p.23 boven: Jan Haelters; p.23 onder, p.24: Provincie West-Vlaanderen, Duinpanne; p.25: figuur samengesteld door Broos van de Moortel; p.27 links: Frederic Van Lierop; p.27 rechts en p.28: foto ontvangen via Erfgoed Visserij/Belga; p.29: foto's ontvangen via stad Wetteren en Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring 'Jan Broeckaert' vzw, Wetteren; p.30 boven: Jan Haelters; p.30 midden en onder: IOBZ; p.30 onder (tekening): Wim Opbrouck; p.31: Inge Demey (Proper Strand Lopers).

Nota's bij de tekst

- ¹ Men verwacht tegen het midden van de eeuw een zo goed als ijsvrije Noordpool op het einde van de zomer, zelfs mét een sterke reductie van de emissie van broeikasgassen (Kim, Y-H., Min, S-K., Gillett, N., Notz, D. & Malinina, E., 2023. Observationally-constrained projections of an ice-free Arctic even under a low emission scenario. *Nature Communications* 14: 3139). Intussen stelde men in maart 2026 de kleinste oppervlakte winterijs vast sinds de start van de satellietmetingen in 1979. Voor het zomerijs werden de laatste 19 jaren de 19 kleinste ijsbedekkingen vastgesteld: National Snow and Ice Data Centre (NSIDC), 2025. Arctic sea ice minimum squeezes into the ten lowest minimums. nsidc.org/sea-ice-today/analyses/2025-arctic-sea-ice-minimum-squeezes-ten-lowest-minimums.
- ² Haelters, J., 2017. Arctic climate fugitives? *Lutra* 60(1): 1-3.
- ³ Lennon, R., Merkle, S., Teilmann, J., Scala, L., Pierpoint, C. & Hobson, V., 2026. Seasonal and diurnal patterns of harbor porpoise behavior and the disruptive effects of vessel presence in a high-traffic coastal habitat. *Marine Mammal Science* 42: e70123. <https://doi.org/10.1111/mms.70123>
- ⁴ Van Schalkwijk, L., Van Eijk, N., Schotanus, E., Gröne, A. & IJsseldijk, L.L., 2026. Onderzoeksresultaten postmortaal onderzoek walvisachtigen, 2025. Rapport Universiteit Utrecht, Faculteit Diergeneeskunde, Departement Biomoleculaire Health Sciences, Afdeling Pathologie.
- ⁵ Brownlow, A., Armstrong, H., Ball, R., Bowie, C., Davison, N., Deros, D., ten Doeschate, M., Gade, C., Hall, A., Mills, L., von Hellfeld, R., Kebke, A., Kershaw, J., Lennon, R., Lomax, A., McCarthy, R., Moscrop, A., Plint, T., Maley, M., Tranganida, A. & Walters, A., 2026. Investigation into the longfinned pilot whale (*Globicephala melas*) mass stranding event, Tolsta, Isle of Lewis, July 2023. Scottish Government. ISBN: 978-1-83691-800-4
- ⁶ Fontaine, P. & Barrette, C., 1997. Megatestes: anatomical evidence for sperm competition in the harbour porpoise. *Mammalia* 61: 65-71.
- ⁷ Haelters, J., 2010. De ectoparasiet *Echinophthirius horridus* vastgesteld op een gewone zeehond. *De Strandvlo* 30(3): 71-74
- ⁸ Haelters, J., Jauniaux, T., Kik, M.J. & Kerckhof, F., 2023. Prey that kill: Dover soles (*Solea solea*) causing fatal asphyxiation in seals in the southern North Sea. *Lutra* 66 (1): 55-65.
- ⁹ Kruythoof, C., 1987. Een jonge klapmuts in de Schelde. *Zoo Antwerpen* 52(4): 16.
- ¹⁰ Haelters, J. & Kerckhof, F., 2000. Een dwaalgast aan onze kust: een klapmuts (*Cystophora cristata*, Erxleben, 1777) op het strand te Heist. *De Strandvlo* 20(1): 23-27.

- ¹¹ Sarah Decadt en Nele Bergmans, 2025. Een droom van een orka. Uitgegeven door MiNaWa - Provincie West-Vlaanderen.
- ¹² Chérine Baumgartner, (...), & Andy Foote, in voorbereiding.
- ¹³ Broos Van de Moortel et al., in voorbereiding (MicrobiomeEcoEvo research group, Prof. Ellen Decaestecker, KULAK)
- ¹⁴ De Filippis, F., Valentino, V., Sequino, G., Borriello, G., Georgia Riccardi, M., Pierri, B., Cerino, P., Pizzolante, A., Pasolli, E., Esposito, M., Limone, A. & Ercolini, D., 2024. Exposure to environmental pollutants selects for xenobiotic-degrading functions in the human gut microbiome. *Nature Communications* 15(1): 4482. <https://doi.org/10.1038/s41467-024-48739-7>
- ¹⁵ Esteban, R., Gauffier, P., López, A., Gil-Vera, F., Selling, J., Haristoy, L., Espada Ruiz, R., Guibert, P., Días, A., Rodrigues, A., Onrubia, A., Morcillo, M., Garrote, G., Ruiz, L., Ocio, G., Magalhães, S., Podt, A., Andreu, E., Gonçalves, J., Brotons, J., Martinho, F., Abrantes, G., Moore, M., Nobre, D., Vázquez Pumariño, X., Méndez-Fernandez, P., Vázquez, J., Wiese, M., González García, L., Cabayol, G., Haelters, J., Pouey-Santalou, V. & Verborgh, P., 2025. Demographic parameters of Iberian killer whales between 2011 and 2023. *Marine Mammal Science*, 22 October 2025. <https://doi.org/10.1111/mms.70088>
- ¹⁶ Parikh, A., O'Rourke, R., Carroll, E., Vermeulen, E., Harcourt, R., Constantine, R., Plön, S., Rayment, W. & Chariton, A., 2026. Characterising the gut microbiomes of two baleen whales with different feeding and migratory strategies. *Animal microbiome*. <https://doi.org/10.1186/s42523-026-00538-9>
- ¹⁷ Zuallaert, J., 2025. 'De hangjongeren van de zee': waarom orka's in Spanje en Portugal zeilboten blijven lastigvallen. *Knack Weekend*, 12 oktober 2025.
- ¹⁸ Esteban, R., López, A., Garcia de los Rios, A., Ferreira, M., Martinho, F., Méndez-Fernandez, P., Andréu, E., García-Gómez, J., Olaya-Ponzzone, L., Espada-Ruiz, R., Gil-Vera, F., Martín Bernal, C., Garcia-Bellido Capdevila, E., Sequeira, M., Marçalo, A. & Martínez-Cedeira, J., 2022. Update on the interactions between killer whales and vessel along the Iberian Peninsula. *IWC, SC/68D/SM/03*.
- ¹⁹ National Geographic, 2024. Off the Iberian Peninsula, a group of orcas have become famous for sinking several vessels—the latest just weeks ago. <https://www.instagram.com/p/C72nStGgx86/>; 5 June 2024.
- ²⁰ Esteban, R., López, A., de los Ríos, Á., Ferreira, M., Martinho, F., Méndez-Fernandez, P., Andréu, E., García-Gómez, J., Olaya-Ponzzone, L., Espada-Ruiz, R., Gil-Vera, F., Bernal, C., Garcia-Bellido Capdevila, E., Sequeira, M. & Martínez-Cedeira, J., 2022. Killer whales of the Strait of Gibraltar, an endangered subpopulation showing a disruptive behavior. *Marine Mammal Science* 38(4): 1699–1709. <https://doi.org/10.1111/mms.12947>
- ²¹ Procopius van Caesarea, 550-554. Ὑπὲρ τῶν Πολέμων Λόγοι (Hypèr tôn Polémon Lógoi). *Geschiedenis van de Oorlogen*.
- ²² De beroemde schrijver Herman Melville, in zijn boek over Moby Dick, was ervan overtuigd dat Porphyrios een Potvis was. Melville, H., 1851. *The Whale*. Richard Bentley, Londen, UK.
- ²³ Hobson, M., 2025. This sea monster sank ships off Constantinople for 50 years—was it an orca? *National Geographic*, 23 October 2025. <https://www.nationalgeographic.com/animals/article/porphyrios-sea-monster-constantinople>
- ²⁴ Denson, R., 2026. A zoobiography of the ancient sea monster. *Bloomsbury*, 3 September 2026.
- ²⁵ Van Gompel, J., 1991. Cetacea aan de Belgische kust, 1975-1989. *Lutra* 34: 27-36.
- ²⁶ Kinze, C., Thøstesen, C. & Olsen, M., 2018. Cetacean stranding records along the Danish coastline: Records for the period 2008-2017 and a comparative review. *Lutra* 61(1): 87-105.
- ²⁷ Van Gompel, J., 1996. Cetacea aan de Belgische kust, 1990-1994. *Lutra* 39: 45-51.
- ²⁸ Erik Van der Haegen. Een dolfijn in de Schelde. Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring 'Jan Broeckaert' vzw, Wetteren.
- ²⁹ Kompanje, E., 2001. Review of strandings and catches of *Tursiops truncatus* (Mammalia: Cetacea, Odontoceti) in the Netherlands between 1754 and 2000. *Deinsea* 8: 169-224.
- ³⁰ Zephyr is ook bekend van de 'aangespoelde' Potvis op de klimaatop in Bakoe, Azerbeidzjan, in 2024.
- ³¹ Zie: <https://wijzijndewalvis.be/>

ZEEZOOGDIEREN IN BELGIË IN 2025

INSTITUUT VOOR NATUURWETENSCHAPPEN